

Teastas Eorpach na Gaeilge

Meánleibhéal 2 (B2)

Siollabas agus treoir d'iarrthóirí

Lárionad na Gaeilge: Taighde, Teagasc agus Tástáil
Ollscoil Mhá Nuad

Meánleibhéal 2 (B2)

Siollabas agus treoirlí d'iarrthóirí

An Roinn Forbartha Tuaithe
agus Pobail agus Gaeltachta
Department of Rural and Community
Development and the Gaeltacht

1.	<i>Aidhm</i>	5
2.	<i>Eolas ginearálta</i>	5
2.1	Cluastuiscint	6
2.2	Labhairt	6
2.3	Léamhthuisint	7
2.4	Scribhneoireacht	7
2.5	An ghramadach	8
2.6	Cultúr na hÉireann	9
2.7	Sonraíochtaí teanga	10
	Tá mionsonraí maidir le topaicí, feidhmeanna teanga, stór focal, struchtúir ghramadaí srl. ar a bhfuil an scrúdú seo bunaithe le fáil thíos.	10
	<i>Topaic 1: Sonraí pearsanta</i>	11
	<i>Topaic 2: Teach agus baile, ceantar cónaithe</i>	17
	<i>Topaic 3: Daoine eile</i>	24
	<i>Topaic 4: Am saor agus caitheamh aimsire</i>	29
	<i>Topaic 5: Cúrsaí oibre agus fostaíochta</i>	36
	<i>Topaic 6: Bia, deoch agus cúrsaí sláinte</i>	42
	<i>Topaic 7: Ag eagrú cúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht</i>	47
	<i>Topaic 8: Ag freastal ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht</i>	52
	<i>Topaic 9: Cúrsaí oideachais</i>	57
	<i>Topaic 10: Na meáin chumarsáide</i>	62
	<i>Topaic 11: An teicneolaíocht</i>	67
	<i>Topaic 12: Cúrsaí sóisialta agus dlí</i>	73
	<i>Topaic 13: An pholaitíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta</i>	79
	<i>Topaic 14: Cad é atá sa nuacht?</i>	84
3.	<i>Treoir do Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)</i>	104
3.1	Treoir ghinearálta	104
3.2	An scrúdú cluastuisceana	105
	Marcáil	106
3.3	An scrúdú léamhthuisceana	106
	<i>Eolas breise</i>	108

<i>Ceist 1</i>	<i>108</i>
<i>Ceist 2</i>	<i>108</i>
<i>Ceist 3</i>	<i>108</i>
<i>Ceist 4</i>	<i>109</i>
<i>3.5 An scrúdú cainte</i>	<i>111</i>

1. Aidhm

Is scrúdú inniúlachta Gaeilge atá i *Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)*. Tá sé dírithe, den chuid is mó, ar fhoghlaimeoirí fásta in Éirinn nó thar lear atá ag freastal ar ranganna oíche nó ar chúrsaí eile Gaeilge. Tá sé oiriúnach chomh maith dóibh siúd atá i mbun staidéar príobháideach. Go bunúsach, is scrúdú é seo a fhreastalaíonn orthu siúd ar fad ar mhaith leo cruthúnas ar a gcumas sa teanga.

Sa scrúdú seo, déantar tástáil ní hamháin ar a bhfuil sa siollabas don leibhéal seo ach, chomh maith leis sin, ar a bhfuil i siollabais Bhonnleibhéal 1, Bhonnleibhéal 2 agus Mheánleibhéal 1. Cuid mhór de na hiarrthóirí a thugann faoin scrúdú seo, is amhlaidh atá *Scrúdú Mheánleibhéal 1 (B1)* gnóthaithe acu cheana. Tá an tsonraíocht atá mar bhunús le *Scrúdú Mheánleibhéal 2(B2)* bunaithe go ginearálta ar na tuairiscíní do leibhéal B2 den *An Fráma Tagartha Comónta Eorpach: Foghlaim, Teagasc, Measúnú* (2001). Meastar gur cheart d'iarrthóirí a bhfuil leibhéal bhonnleibhéal 2 (A2) bainte amach acu timpeall 500-600 uair an chloig sa bhreis a chaitheamh i mbun staidéir sula dtugann siad faoin scrúdú seo. Níl ceangal ar bith idir an scrúdú féin agus cúrsa faoi leith teanga.

Tá sé leagtha síos ag an Roinn Oideachais agus Scileanna go nglacann siad le *Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)* TEG mar cháilíocht a chomhlíonann an riachtanas iontrála Gaeilge ar chlár bhunoideachais.

Tabhair faoi deara, mar sin féin, gur scrúduithe inniúlachta Gaeilge iad na scrúduithe ar fad a chuireann TEG ar fáil. Sa cháipéis seo gheobhaidh tú eolas maidir le:

Siollabas do *Scrúdú Mheánleibhéal 2(B2)*

Treoir do *Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)*

2. Eolas ginearálta

Leagtar síos sa tsonraíocht seo an t-íosmhéid teanga atá riachtanach chun go mbeidh iarrthóirí in ann feidhmiú taobh istigh de raon teoranta ábhar. Tá fócas ar fheidhmeanna teanga faoi leith a bhaineann le topaicí éagsúla. Tugtar samplaí de na nathanna cainte a d'fhéadfadh a bheith in úsáid ag iarrthóirí agus iad i ngleic leis na feidhmeanna éagsúla. Lena chois sin, tugtar liostaí d'fhocail agus frásaí úsáideacha. Níl na liostaí sin cuimsitheach, áfach, agus meabhraítear d'iarrthóirí go gcaithfidh siad féin díriú ar thopaicí agus ar stór focal a bhfuil baint dhíreach acu lena gcuid réimsí spéise agus lena gcúinsí féin.

Seo thíos léiriú ar na rudaí is féidir le hiarrthóirí ag an leibhéal seo a dhéanamh sna scileanna éagsúla.

2.1 Cluastuiscint

Níor cheart go mbeadh aon mhórdheacrachtaí tuisceana ag foghlaimeoirí agus iad páirteach i ngnáthchomhrá a bhíonn ar siúl ag gnáthluas. Uaireanta, beidh orthu soiléiriú a lorg nó a iarraidh ar dhuine rud a athrá. Tá seans ann go mbeidh deacrachtaí tuisceana ag foghlaimeoirí agus iad ag plé le cainteoirí dúchais nó cainteoirí maithe eile a bhfuil blas láidir canúnach acu agus nach gcuireann a gcuid cainte in oiriúint don fhoghlaimeoir. Tá seans maith ann go mbeidh deacrachtaí acu le daoine a bhfuil canúint eile acu, go háirithe má bhíonn blas láidir ar a gcuid cainte nó má bhaineann siad úsáid as foclóir nó leaganacha cainte atá an-chanúnach.

Agus iad i mbun comhrá, beidh na straitéisí cuí ag foghlaimeoirí chun déileáil le cibé bearna tuisceana a thiocfaidh chun cinn. Mar shampla, úsáid a bhaint as focal/frása faoi leith le deis mhachnaimh afháil nó ceist a chur ar dhaoine ar thuig siad an méid atá ráite nó a chur in iúl nach dtuigeann siad rud éigin nó deimhniú a lorg.

Tuigfidh foghlaimeoirí cuid mhaith den ábhar i ngnáth-thuairiscí nuachta, in agallaimh, i gcláir theilifíse agus ábhair eile faoi ghnáthchúrsaí, fad is nach mbíonn an blas cainte róchanúnach ná an t-ábhar róshainiúil.

2.2 Labhairt

Ba chóir go mbeadh na hiarrthóirí in ann páirt ghníomhach a ghlacadh i ngnáthchomhrá le duine/daoine eile, fad is a théann an comhrá ar aghaidh ag gnáthluas. Beidh siad in ann déileáil le réimse leathan topaicí ina leithéid de chomhrá (féach na topaicí atá leagtha síos sa siollabas) chomh maith le topaicí eile ar spéis leo féin iad. Beidh foghlaimeoirí ag leibhéal B2 in ann dioscúrsa agus argóintí comhleanúnacha a thuiscint agus a chur ar fáil atá níos faide ná na blúirí comhrá a mbítear ag súil leo ag leibhéal B1. Ag an leibhéal seo, bíonn na hiarrthóirí in ann eolas a mhalartú, a sheiceáil agus a dheimhniú.

Is féidir le hiarrthóirí ag an leibhéal seo trácht ar an tábhacht phearsanta a bhain le tarlúintí agus le heispéiris áirithe, dearcadh a chur in iúl agus a chosaint le samplaí agus le hargóintí a bhaineann le hábhar. Ní hamháin go mbeidh siad in ann iad féin a chur in iúl go sásúil ach beidh na straitéisí cuí acu le déileáil le rudaí a thagann chun cinn nach raibh siad ag súil leo.

Beifear ag súil ag an leibhéal seo go mbeidh eolas measartha maith ag iarrthóirí ar cheann amháin de na mórchanúintí. Beifear ag súil leo feasacht agus leanúnachas a thaispeáint maidir leis na príomhghnéithe den chanúint sin. Beidh siad in ann iad féin a chur in iúl sa chanúint sin agus beidh siad in ann daoine eile a bhfuil an chanúint

chéanna acu a thuiscint, fad is nach bhfuil blas an-láidir ar chaint na ndaoine sin agus nach mbaineann siad úsáid as foclóir nó nathanna cainte atá an-chanúnach. Níor cheart go mbeadh aon deacrachtaí cumarsáide ag iarrthóirí ag an leibhéal seo le cainteoirí a labhraíonn i gceann de na canúintí eile chomh fada agus nach bhfuil blas róláidir ar a gcuid cainte.

Bíonn smacht maith ag na hiarrthóirí ar na struchtúir ghramadaí atá leagtha síos sa cháipéis seo, cé go mbíonn moill orthu ó am go ham agus iad ag iarraidh focail agus nathanna oiriúnacha a thabhairt chun cuimhne. Ní dhéanann siad botúin ghramadaí a bheadh ina n-údar le míthuiscint thromchúiseach. Bíonn foclóir réasúnta leathan acu a chuimsíonn topaicí ginearálta agus ábhair faoi leith ar spéis leo féin iad.

Ag an leibhéal seo, ba cheart go mbeadh iarrthóirí in ann príomhghnéithe chóras fuaimeanna na Gaeilge a láimhseáil; na gutaí fada agus gairide, na défhoghair agus na consain leathana agus chaola. Fuaimníonn siad focail go soiléir sothuigthe, cé go mbíonn tionchar na máthairtheanga le cloisteáil ar uairibh. Seans maith go mbeidh roinnt fadhbanna fós acu maidir le béim agus tuin chainte.

2.3 Léamhthuisint

De ghnáth, bheifí ag súil le foghlaimeoirí ag an leibhéal seo a bheith in ann déileáil lena lán cineálacha téacsanna scríofa a bhaineann go díreach nó go hindíreach leis na topaicí sa siollabas agus le topaicí eile ar spéis leo féin iad. Mar sin féin, bheadh sé deacair orthu déileáil le cásanna casta agus le teanga neamhchaighdeánach. Bíonn tuiscint iomlán acu ar thuairiscí gearra agus ailt i dtaobh topaicí intuartha agus bíonn siad in ann éirim an scéil a thabhairt leo fiú i gcás tuairiscí nó alt a bhaineann le topaic nach bhfuil mórán cur amach acu uirthi, fad is a bhíonn friotal soiléir ann. Mura mbíonn an friotal soiléir, bíonn baol míthuisceana ann.

Beifear ag súil go mbeidh na hiarrthóirí ábalta na mórfhointí i ngnáth-théacsanna a thuiscint agus go mbeidh siad in ann teacht ar na conclúidí agus na himpleachtaí atá le tuiscint go hindíreach ó théacsanna. Maidir le litreacha/teachtaireachtaí ríomhphoist, beifear ag súil nach mbeidh mórán deacrachtaí ag na hiarrthóirí rudaí a bhaineann go dlúth lena réimse spéise féin a thuiscint. Seans maith go mbeidh fadhbanna acu agus iad ag plé le saintearmaí nó focal/nathanna atá taobh amuigh dá réimse spéise féin.

2.4 Scríbhneoireacht

Ba cheart go mbeadh foghlaimeoirí ag an leibhéal seo in ann tabhairt faoi réimse measartha leathan de théacsanna scríofa a chur ar fáil, fad is a bhaineann an t-ábhar le topaicí intuartha nach bhfuil róshainiúil. Ina measc sin, tá teachtaireachtaí, iarratais, achoimrí, ailt, aistí, léirmheasanna, chomh maith le haistriúchán agus

eagarthóireacht ar théacsanna.

Beidh na hiarrthóirí in ann ábhair scríofa nach bhfuil teibí nó róshainiúil a chur ar fáil. Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna a scríobh chun eolas a sholáthar, fad is a bhaineann siad le réimsí a bhfuil cur amach acu orthu. Beidh deacrachtaí acu le teachtaireachtaí atá fada nó casta a chur ar fáil.

Beidh a fhios ag na hiarrthóirí conas litir fhoirmeálta nó neamhfhoirmeálta a scríobh. Níor cheart go mbeadh aon mhíchruinneas suntasach ann i gcás go mbeadh an t-ábhar féin réasúnta simplí, intuatha. Beidh smacht maith ag na hiarrthóirí ar an ghramadach. Ní dhéanfaidh siad botúin ghramadaí a bheadh ina n-údar le míthuiscint thromchúiseach. Bainfidh siad úsáid as foclóir leathan a chuimsíonn formhór na dtopaicí ginearálta sa tsonraíocht seo agus ábhair faoi leith ar spéis leo féin iad. Beidh siad réasúnta cruinn maidir le litriú agus poncaíocht ach is dócha go mbeidh tionchar na máthairtheanga le brath ar an mhéid a scríobhann siad.

2.5 An ghramadach

Tugtar thíos liosta de na príomhghnéithe de ghramadach na Gaeilge ar chóir d'iarrthóirí a bheith in ann déileáil leo ag an leibhéal seo agus iad ag scríobh agus ag labhairt na teanga. Ar ndóigh, is gá staidéar a dhéanamh ar ghnéithe eile den ghramadach agus den chomhréir chomh maith leis na struchtúir a luaitear thíos. Ní siollabas gramadaí atá i gceist anseo ach liosta treorach d'iarrthóirí. Tá a lán de na pointí sa liosta thíos clúdaithe ag leibhéil eile, Bonnleibhéal 1, Bonnleibhéal 2 agus Meánleibhéal 1.

Luaitear roinnt gnéithe den ghramadach sna topaicí éagsúla sa cháipéis seo chomh maith, ach níltear ag maíomh go bhfuil nasc idir topaic faoi leith agus na pointí nó struchtúir ghramadaí atá luaite inti, mar shampla, an topaic Fadhbanna Sóisialta agus an tuiséal ginideach. Is é atá ann léiriú ar conas stór focal a úsáid chun rialacha gramadaí a chur i bhfeidhm, mar shampla 'téarma' + 'príosúnacht' = 'téarma príosúnachta'.

An t-ainmfhocal	• an t-alt uatha agus iolra móide ainmfhocal • inscne an ainmfhocail • lagiolra agus tréaniolra • an t-ainmfhocal uatha agus iolra móide aidiacht • ainmfhocail neamhrialta (ainmfhocail atá taobh amuigh de chóras na ndíochlaontaí, mar shampla <i>teach/tí/tithe</i>) • an tuiséal gairmeach • an tuiséal ginideach uatha (agus roinnt samplaí coitianta den ghinideach iolra)
-----------------	---

An briathar	• na briathra rialta agus neamhrialta san aimsir láithreach, san aimsir ghnáthláithreach, san aimsir chaite, san aimsir fháistineach agus sa mhodh choinníollach • an modh ordaitheach uatha agus iolra • an chopail • ceisteanna agus freagraí • beagán eolais ar an mhodh fhoshuiteach agus ar an aimsir ghnáthchaite • <i>ba ghnách/ba nós + le</i> leis an aimsir ghnáthchaite a chur in iúl • an briathar saor, go háirithe san aimsir láithreach, san aimsir chaite agus san aimsir fháistineach • cloninsint • foirmeacha spleácha agus neamhspleácha
An aidiacht	• an aidiacht san uimhir uatha agus san uimhir iolra • céimeanna comparáide na haidiachta • an aidiacht shealbhach • an aidiacht bhriathartha • na réimíreanna <i>an-, ró-, sean-, droch-</i>srl.
An réamhfhocal	• na réamhfhocail shimplí • na réamhfhocail shimplí móide an t-alt (uatha agus iolra) • na réamhfhocail chomhshuite
An forainm	• na forainmneacha pearsanta • na forainmneacha réamhfhoclacha
Na huimhreacha	• na maoluimhreacha • na bunuimhreacha + ainmfhocal • na huimhreacha pearsanta • na horduimhreacha agus dátaí
Suíomh, gluaiseacht agus treo	• staid/suíomh/gluaiseacht • dobhriathra treo • pointí na léarscáile

2.6 Cultúr na hÉireann

Ba cheart go mbeadh cur amach áirithe ag iarrthóirí ar ghnéithe éagsúla de chultúr na hÉireann, go háirithe na gnéithe sin atá bainteach leis an Ghaeilge agus leis an

Ghaeltacht, mar shampla, logainmneacha na tíre, mórfhéilte, na cluichí Gaelacha agus na meáin Ghaeilge. Níl sé i gceist go ndéanfar tástáil dhíreach ar an ghné seo sna scrúduithe ach tá an seans ann go dtiocfadh sé chun cinn sna téamaí agus sna hábhair scrúduithe.

2.7 Sonraíochtaí teanga

Tá mionsonraí maidir le topaicí, feidhmeanna teanga, stór focal, struchtúir ghramadaí srl. ar a bhfuil an scrúdú seo bunaithe le fáil thíos.

Topaic 1: Sonraí pearsanta

Feidhmeanna		Samplaí
1.1	Ag lorg eolais faoin áit a bhfuil daoine ina gcónaí agus ag tabhairt an eolais sin.	Cá bhfuil cónaí ort? Cá bhfuil tú ag baint fút/ag maireachtáil/ag cur fút? Ar an gClochán, baile fearainn taobh le Baile an Róba. I bparóiste Ghaoth Dobhair in iarthuaisceart Dhún na nGall. Sna Clocha Liatha i gCill Mhantáin.
1.2	Ag cur daoine in aithne ag úsáid teideal ómóis (foirmeálta).	Ba mhaith liom an tOllamh Ó Cadhain a chur in aithne daoibh. Ba mhaith liom an deis a ghlacadh an Dochtúir Ní Bhaoill a chur in bhur láthair. Tugann sé an-sásamh dom cuireadh a thabhairt don Teachta Pól Ó Conchúir labhairt leis an chruinniú.
1.3	Ag labhairt faoi ainm duine.	Liam a thugtar air anseo. X an leasainm atá air. Baisteadh X mar leasainm uirthi.
1.4	Ag cur ceisteanna faoi litriú ainmneacha.	Cén chaoi a litríonn tú d'ainm? Cad é an litir dheireanach de d'ainm? An bhfuil síneadh fada ar an chéad <i>u</i> ?
1.5	Ag lorg agus ag soláthar eolais faoi shonraí teagmhála.	Cén seoladh ríomhphoist atá agat? A O I F E ag gmail ponc com An bhfuil cuntas agat ar Instagram? Cén uimhir bhaile atá agat? An bhfuil uimhir faoi leith agat don obair?
1.6	Ag iarraidh ar dhuine cáipéis a shíniú.	Ar mhiste leat an fhoirm a shíniú ansin, le do thoil? Tá do shíniú ag teastáil uaim ar an leathanach seo, le do thoil.
1.7	Ag cur ceiste faoi náisiúntacht agus ag freagairt na ceiste sin.	An Spáinneach tú? Ní hea, is de bhunadh na Brasaíle mé ach tá mé i mo chónaí anseo le roinnt blianta anois.

Feidhmeanna		Samplaí
1.8	Ag fiafraí de dhaoine cén obair a dhéanann siad agus ag freagairt na ceiste sin.	Is saoránach de chuid na hÉireann mé anois. An as An Iodáil duit? Is ea. Is as Milan ó dhúchas mé ach tá cónaí orm sa Róimh anois. As Corcaigh mo shin-seanathair ach d'aistrigh an teaghlach go Meiriceá nuair a bhí sé óg.
1.9	Ag labhairt faoi do theaghlach féin agus teaghlach daoine eile.	Cén tslí bheatha atá agat? Is tréidlia mé. Feighlí linbh atá ionam.
1.10	Ag rá cén creideamh lena mbaineann tú/nach mbaineann tú le pobal creidimh ar bith.	Triúr againn atá sa chlann. Páiste aonair atá inti/Ise an t-aon duine sa chlann. Dílleachta atá ann – cailleadh a thuismitheoirí i dtaisme bhóthair. Tá mo mháthair ar shlí na fírinne. Rinne siad cailín beag a uchtú. Tá buachaill óg ar altramas againn. Is Caitliceach mé. Giúdach atá ionam. Is Protastúnach mé. Is aindiachaí mé.

Gramadach	Samplaí
Téarmaíocht na gramadaí i nGaeilge	ainmfhocal, briathar, aidiacht, firinscneach, baininscneach, uatha, iolra, lagiolra, tréaniolra, réamhfhocal, réamhfhocal comhshuite, an tuiseal ainmneach, an tuiseal ginideach
Struchtúir chopailé éagsúla	Feighlí linbh atá ionam. Is feighlí linbh mé. Feighlí linbh is ea mé.
Cónaí	Tá mé i mo chónaí i nDoire. Tá cónaí air sa Rinn. Tá cónaí uirthi san Uaimh. Tá sé ina chónaí ar an gCeathrú Rua. Tá siad ina gcónaí sna Clocha Liatha

Gramadach	Samplaí
Teidil ómóis agus an t-alt.	An tAthair Mac Gearailt An Dochtúir Ní Bhaoill An tEaspag Mac Diarmada

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí:
Ainmneacha agus sloinnte na hÉireann	Ó Ní Mac/Mag Nic/Nig de <i>An Sloinnteoir agus an tAinmneoir</i> , Muiris Ó Droighneáin, eag. Micheál A. Ó Murchú, Coiscéim (2006) 'Ainmneacha pearsanta agus sloinnte Gaeilge' in <i>Cruinnscriobh na Gaeilge</i> , Ciarán Mac Murchaidh, Cois Life (2004) www.sloinne.ie
An tuiséal gairmeach de na hainmneacha pearsanta	A Sheáin A Shiobhán
An tuiséal ginideach d'ainmneacha agus de shloinnte	Saothar Sheáin Mhic Mhathúna Úrscéalta Mháirtín Uí Chadhain Filíocht Nuala Ní Dhomhnaill

Stór focal	Samplaí
Cineálacha áite/ceantair	Baile fearainn Paróiste Deoise Príomhchathair

Stór focal	Samplaí
Ainmneacha na gcontaetha (de réir mar is gá)	Contae na Gaillimhe Contae Bhaile Átha Cliath Contae an Dúin
Na cúigí	Cúige Uladh Cúige Laighean Cúige Mumhan Cúige Chonnacht
Teidil ómóis	An Dochtúir Ní Bhaoill An tOllamh Mac Gearailt An tAthair Ó Catháin An tEaspag Mac Lochlainn An tSiúr Bríd An Bráthair Ó Cróinín An Comhairleoir Nic Mhaoláin An Teachta Dála Brian Mac Dúill An tAire Oideachais agus Eolaíochta An tAire Gnóthaí Eachtracha
Náisiúntacht	Saoránacht Saoránach/saoránaigh Eachtrannach/eachtrannaigh Strainséir/strainséirí Is de bhunadh...é. Iarrthóir tearmainn/iarrthóirí tearmainn Dídeanaí/dídeanaithe Imirceach/dul ar imirce Inimirceach/inimirce

Stór focal	Samplaí
Tíortha (de réir mar is gá)	An Eilvéis An Bhrasaíl An Airgintín An tSualainn An Rómáin An Araib Shádach An Iaráic An Iaráin An India An Phacastáin An Nua-Shéalainn Meicsiceo Meiriceá Lár An Afraic Theas
Ainmneacha bailte in Éirinn agus thar lear (de réir mar is gá)	Dún Dealgán Caisleán an Bharraigh An Uaimh Port Láirge An Bhruiséil Nua-Eabhrac Londain Glaschú Dún Éideann Páras An Róimh
An teaghlach	Páiste aonair Dílleachta Páiste a uchtú Páiste a thógáil ar altramas Sin-seanathair Sin-seanmháthair Garnia Garneacht Seanaintín Seanuncail

Stór focal	Samplaí
Pobail chreidimh	Caitliceach/Caitlicigh Protastúnach/Protastúnaigh Anglacánach/Anglacánaigh Preispitéireach/Preispitéirigh Modhach/Modhaigh Críostaí/Críostaithe Giúdach/Giúdaigh Hiondúch/Hiondúigh Moslamach/ Moslamaigh Búdaí/Búdaithe Aindiachaí/Aindiachaithe
Slite beatha (Féach Topaic 5)	

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...
Labhairt agus éisteacht Beidh na hiarrthóirí in ann cur síos orthu féin agus ar dhaoine eile, ainmneacha agus teidil ómóis a lua más gá, iad a litriú más gá, seoltaí agus uimhreacha gutháin a sholáthar chomh maith le seoltaí ríomhphoist, dáta agus áit bhreithe, aois, inscne, stádas pósta, creideamh (má bhaineann le hábhar) agus náisiúntacht. Beidh siad in ann cur síos ar bhaill an teaghlaigh agus cuntas a thabhairt ar an chineál oibre a dhéanann siad. Léamh Beidh na hiarrthóirí in ann aon ábhar léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuas a láimhseáil, mar shampla foirmeacha iarratais, suirbhéanna agus ailt. Scríobh Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríofa a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a chomhlíonadh go sásúil, mar shampla foirmeacha, suirbhéanna agus litreacha.

Topaic 2: Teach agus baile, ceantar cónaithe

Feidhmeanna		Samplaí
2.1	Ag labhairt faoi cheannach tí/árasáin.	Tá sé i gceist agam teach a cheannach amach anseo. Labhair mé le gníomhaire eastáit le gairid maidir le teach a cheannach. Caithfidh mé iarratas a chur isteach i gcomhair morgáiste.
2.2	Ag labhairt faoi phleananna atá agat.	Níl an dara rogha agam ach seomra a ligean ar cíos, tá an morgáiste an-chostasach. Ba bhreá liom síneadh a chur leis an teach an bhliain seo chugainn. Beidh orm an teach ar fad a athmhaisiú gan mhoill.
2.3	Ag cur tuairimí in iúl faoi rudaí atá le fáil i dteach/in árasán.	Is breá liom na hurláir adhmaid. Tá siad i bhfad níos folláine ná cairpéid. Bíonn an grianán an-chompordach sa samhradh. Tine gháis atá ann. B'fhearr go mór liom tine oscailte. Tá radharc deas againn ar na sléibhte.
2.4	Ag déanamh cur síos ar áit.	Ceantar tuaithe atá ann. Tá sé timpeall fiche míle siar ó chathair na Gaillimhe. Ceantar tionsclaíochta a bhí ann ach dúnadh a lán de na monarchana le blianta beaga anuas. Tá sé iargúlta go maith. Tá an baile is cóngaraí deich míle uainn.
2.5	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi áit.	An bhfuil mórán daoine ina gcónaí ansin? Tá timpeall cúig mhíle de dhaonra ann. Cén obair a dhéanann na daoine? Tá eastát tionsclaíochta ar imeall an bhaile agus tá cuid mhaith de bhunadh na háite ag obair ansin. An mbíonn sé deacair cead pleanála a fháil sa cheantar sin?
2.6		Tá na háiseanna ar fad le fáil anseo.

Feidhmeanna		Samplaí
2.7	Ag labhairt faoi bheith i do chónaí i gceantar cathrach.	Tá neart bialann, amharclann agus dánlann ann. Tá neart áiseanna sóisialta ann. Tá a lán foirgnimh stairiúla ann le cuairt a thabhairt orthu. Chuireadh an brú tráchta agus an torann as do dhaoine sular tógadh an bóthar nua.
	Ag labhairt faoi bheith i do chónaí i gceantar tuaithe.	Tá neart crann agus plandaí le feiceáil san fhoraois. Tá siúlóidí deasa cois cósta ann. Bíonn a lán ainmhithe agus éan le feiceáil. Níl aon chóras iompar poiblí againn sa cheantar. Bíonn ar dhaoine taisteal go dtí an chathair le dul ag obair. Tá ceangal leathanbhanda ag teastáil go géar sa cheantar seo.
	Féach chomh maith Cúrsaí sóisialta agus dlí (Topaic 12).	

Gramadach	Samplaí
An aimsir ghnáthchaite (go háirithe na briathra neamhrialta) <i>Ba ghnách + le</i> chun an aimsir ghnáthchaite a chur in iúl An réamhfhocail <i>ar</i> An leagan ceart de na réamhfhocail chuí roimh ainmneacha áite leis an alt agus gan an t-alt	Bhíodh a lán daoine ag obair san eastát. Thagadh neart turasóirí chun na háite. Ba ghnách lena lán daoine a bheith ag obair san eastát. Ba ghnách le neart turasóirí teacht chun na háite. Bíonn ar dhaoine an bus a fháil. Tá slaghdán ar Shíle. Beidh cruinniú ag an choiste ar ball. Tá teach acu in Inis agus chomh maith le teach saoire sa Daingean. Is féidir taisteal go héasca go Droichead Nua agus go dtí na Solláin. Chaith siad seal ina gcónaí in Albain agus i Sasana.

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Logainmneacha na hÉireann Ba cheart aird na bhfoghlaimoirí a dhíriú ar phríomh-logainmneacha na tíre agus logainmneacha a gceantar féin.	Áth Béal Carraig Cill Cluain Gort Inis Lios Muileann Ráth An Coimisiún Logainmneacha www.logainm.ie

Stór focal	Samplaí
Ag ceannach tí/árasáin	Morgáiste Éarlais Dleacht stampa Gníomhaire eastáit Ceant

Stór focal	Samplaí
Ginearálta	Tionónta/tionóntaí Áit a ligean (amach) ar cíós Síneadh a chur le... Teach a athmhaisiú
Rudaí a bhíonn le fáil i dteach/in árasán/i ngairdín	Cairpéad/cairpéid Brat urláir/brait urláir Urlár adhmaid Balcóin Cuirtín/cuirtíní Tine oscailte Tine gháis Teasaire/téitheoir Téitheoir leictreach Páipéar balla Póstaer/póstaeir Teach gloine Bothán Grianán Sconsa Cabhsa Léana Lasc Plocóid Soicéad Murlán Buacaire Matal Teallach Radaitheoir/radaitheoirí Folúsghlantóir Triomadóir
Cineálacha áite	Ceantar tuaithe Ceantar cathrach Ceantar talmhaíochta Ceantar iascaireachta Ceantar tionsclaíochta Ceantar turasóireachta Ceantar sléibhtiúil
Gnéithe geografacha	Portach Ag baint móna

Stór focal	Samplaí
Ainmhithe	An cósta Canáil/cánálacha Droichead/droichid Gleann/gleannta Cuan/cuanta Cé/céanna Port/poirt
	Capall/capail Asal/asail Bó/eallach Caora/caoirigh Uan/uain Muc/muca Gabhar/gabhair
	Coinín/coiníní Broc/broic Sionnach/sionnaigh (nó madra rua/madraí rua) Giorria/giorriacha
Éanlaith	Éan/éin Cearc/cearca Coileach/coiligh Sicín/sicíní Faoileán/faoileáin Spideog/spideoga Fáinleog/fáinleoga Préachán/préacháin Dreoilín/dreoilíní Lon dubh/lonta dubha Smólach /smólaigh
Feithidí agus araile	Cuileog/cuileoga Beach/beacha Ciaróg/ciaróga Damhán alla/damháin alla Féileacán/féileacáin Feithid/feithidí Dreancaid/dreancaidí Seilide/seilidí Luch/lucha (nó luchóg/luchóga)

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann cur síos ar theach nó ar árasán agus na seomraí atá istigh iontu. Beidh siad in ann trácht ar bhaill troscáin, éadaí leapa agus ar mhaisiú tí; cur síos ar theach a cheannach, ar chostais, ar sheirbhísí agus ar shaoráidí; cur síos ar cheantar, ar an timpeallacht nádúrtha agus gnéithe geografacha; a leithéid de chur síos a lorg/a thuiscint ó dhaoine eile, tuairimí i dtaobh na gcúrsaí sin a mhalartú, a gcuid tuairimí féin a mhíniú agus a phlé le daoine eile.

Léamh

Tuigfidh na hiarrthóirí aon chur síos ar na rudaí atá luaite thuas i réimse leathan ábhar léitheoireachta.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a chur i gcrích go sásúil.

Topaic 3: Daoine eile

Feidhmeanna		Samplaí
3.1	Ag rá cén aithne atá agat ar dhuine.	Tá aithne mhaith agam ar Phádraig. Bhíomar in aon rang le chéile sa mheánscoil. Níor casadh Seán orm go dtí le déanaí. Táim an-mhór le Bríd, is dlúthchairde muid le blianta.
3.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi aois.	Cén aois atá ag Pól?/Cén aois é Pól? Níl mé cinnte. Tá sé sna déaga anois, is dócha. Fear meánaosta atá ann.
3.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chaidreamh.	Cá fhad atá sibh ag súil amach le chéile anois? Dhá bhliain nó mar sin. An bhfuil sí i ngrá le Brian? Táimid go mór i ngrá le chéile. Chuir sé ceiliúr pósta orm oíche Fhéile Vailintín. Scar mé féin agus mo pháirtí cúpla seachtain ó shin. Bhíomar ag argóint de shíor. Tá sé ar intinn againn pósadh an bhliain seo chugainn. An réitíonn tú go maith lena thuismitheoirí? Réitíonn. Tá siad an-lách.
3.4	Ag cur grá nó cion in iúl.	A stór/a stóirín. A thaisce. A rún. A ghrá geal mo chroí. A mhuirín.
3.5	Ag rá cén chaoi ar chuir rud éigin isteach ort.	Bhí mé croíbhriste nuair a scaramar. Bhí mé an-trína chéile nuair a d'fhág Bríd. Tá mé in ísle brí ó scar mé féin agus Pádraig/ó thit mé amach le Máire.
3.6	Ag rá cén fáth a dtaitníonn duine leat.	Is breá liom í, tá sí gealgháireach suairc. Tá pearsantacht an-láidir aige.

Feidhmeanna		Samplaí
		Tá Pól an-bharrúil, bím sna trithí gáire nuair a bhíonn sé ag insint scéalta grinn.
3.7	Ag rá cén fáth nach dtaitníonn duine leat.	Cuireann sé isteach orm mar is minic a bhíonn sé sotalach agus borb. Tá Áine i bhfad ródháiríre. Cuireann Máire isteach go mór orm mar ní bhíonn sí riamh in am!
3.8	Ag tabhairt eolais faoin chuma atá ar dhuine.	Fear ard atá ann; tá sé beagnach sé troithe ar airde. Tá sé ard, caol agus tá croiméal air. Tá sé measartha téagartha. Chaill sé meáchan le tamall. Chuir sé suas meáchan ó chonaic mé go deireanach é.
3.9	Ag déanamh comhghairdeas le duine.	Bhí lúcháir orm an dea-scéala a chloisteáil. Déanaim comhghairdeas ó chroí leat. Go maire sibh bhur nuacht.
3.10	Ag déanamh comhbhrón le duine.	Tá brón orm é sin a chloisteáil. Bhí brón orm a chloisteáil go... Ní maith liom do thrioblóid. Ní maith liom do bhris.

Gramadach	Samplaí
Ainmfhocail le foirm iolra ar leith san ainmneach i ndiaidh orduimhreacha	Troigh Dhá throigh 3-6 troithe 7-9 dtroithe Féach chomh maith: pingin/orlach/bliain/ceann/cloigeann/seachtain/uair
An modh foshuiteach (chun guí a chur in iúl)	Go maire tú do nuacht. Go dté tú slán. Go maithe Dia dom é.
Focail cheana (gan infhilleadh)	A stór A rún

Stór focal	Samplaí
Caidreamh le daoine eile	Tá aithne mhaith agam ar... Dlúthchara/dlúthchairde A bheith mór le duine A bheith ag siúl amach le duine Páirtí Leannán Cion/gean a bheith agat ar dhuine Grá a bheith agat do dhuine Bheith i ngrá le... Titim i ngrá le... Ceiliúr pósta Ceiliúr pósta a chur ar... Leispiach Homaighnéasach Aerach Caidreamh collaí a bheith agat le duine

Stór focal	Samplaí
Cuma	Caol Maol Trom Tá croiméal air Téagartha Tá sé beagnach... Sé troithe ar airde Dhá mhéadar ar airde Níl sé ach deich gcloch meáchain.

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...
Labhairt agus éisteacht Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chaidreamh pearsanta. Beidh siad in ann cur síos ar chuma agus ar phearsantacht daoine eile agus plé a dhéanamh orthu. Beidh siad in ann a leithéid d’eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint agus a phlé. Beidh siad in ann comhghairdeas agus comhbhrón a dhéanamh ar shlí a n-oireann don chomhthéacs, agus freagra oiriúnach a thabhairt nuair a dhéantar comhghairdeas/comhbhrón leo féin. Léamh Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil. Scríobh Ba cheart go mbeadh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair seo a chur i gcrích go sásúil.

Topaic 4: Am saor agus caitheamh aimsire

Feidhmeanna		Samplaí
4.1	Ag léiriú suime.	Is breá liom an tOireachtas. Bíom ann gach bliain, is cuma cá mbíonn sé ar siúl. Taitníonn péintéirí de chuid an naoú haois déag go mór liom. Tá an leabhar nua le John Banville thar a bheith maith. Tá an príomhcharachtar agus an plota an-neamhghnách, dar liom.
4.2	Ag rá go bhfuil duine an-tógtha le rud.	Tá Tomás an-tógtha le damhsa nua-aimseartha, téann sé anonn go Londain chuig ranganna go rialta. Tá an-suim go deo aici i gcúrsaí ealaíne, go háirithe sa dealbhóireacht.
4.3	Ag déanamh cur síos ar ócáid ar fhreastail tú uirthi.	Chonaic mé an seó nua atá ag an fhear grinn Tommy Tiernan i mBaile Átha Cliath le déanaí. Thaitin an chuid is mó de na scéalta grinn liom ach shíl Pól go raibh cuid acu rógháirsiúil. Bhí mé i láthair ag seoladh leabhar nua Áine Ní Ghlinn aréir. Cnuasach filíochta dátheangach atá ann.
4.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais.	An é sin an t-aisteoir a raibh an phríomhpháirt aige sa dráma? Is é. Ní dóigh liom é, measaim go bhfuil an fear thall níos sine. Léigh tusa an leabhar nua le Anne Enright, nár léigh? Cad a shíl tú de? Léigh mé ansin le gairid é. Bhí an chéad chúpla caibidil ceart go leor ach d'éirigh sé saghas leadránach ina dhiaidh sin.
4.5	Ag moladh rud éigin a dhéanamh agus a leithéid de mholadh a fhreagairt.	An mbeadh fonn ort dul chuig an chluiche i bPáirc an Chrócaigh ag an deireadh seachtaine?

Feidhmeanna		Samplaí
4.6	Ag tagairt d'fhéilte faoi leith.	Níl a fhios agam. Bheadh sé an-deacair ticéid a fháil anois agus, ar aon nós, beidh na buaicphointí ar an teilifís. Cad faoi dul chuig taispeántas Monet sa Dánlann Náisiúnta? Sin smaoineamh maith. Níl a fhios agam cén uair a chríochnaíonn sé? Ag deireadh na míosa, sílim.
4.7	Ag spreagadh duine eile chun aontú leat.	Tá cóisir mhór ar siúl i dteach Mháire Oíche Shamhna. Tá siúlóid eagraithe ag an Choiste Pobail le haghaidh Lá Caille.
4.8	Ag spreagadh duine eile chun easaontú leat.	Nach bhfuil an ceol seo go hiontach? Bhí an cluiche sin thar cionn, nach raibh?
4.9	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí spóirt.	Cinnté, níor thaitin an cheolchoirm sin leat? Ní féidir gur thaitin an leabhar sin leat! Ná habair go dtéann tú ar saoire san áit sin! Bhí cluiche maith ag na cúlaithe. Theip orthu dul ar aghaidh go dtí an chéad bhabhta eile. Comhscór a bhí ann ag leath ama. Tá foireann mhaith ag mionúir an chontae i mbliana. Bhí an bua ag fear Chill Chainnigh.

Gramadach	Samplaí
An t-ainmfhocal agus an t-alt	An t-aisteoir An tOireachtas An seó An tsraith An fhilíocht An chóisir An cluiche
An t-ainmfhocal iolra (lag agus tréaniolra)	Na péintéirí Na scéalta Na cúlaithe Na hamhráin Na pictiúrlanna
An t-ainmfhocal agus an aidiacht	Leabhar nua Seó breá Léine ghorm Cóisir mhór Foireann mhaith Scéalta deasa Cluichí leadránacha

Cultúr na hÉireann	Tagairtí/samplaí
Eolas ar na féilte agus na nósanna a bhain nó a bhaineann leo.	Oíche Chaille/Oíche Chinn Bhliana Lá Caille Lá Fhéile Bríde Lá Fhéile Pádraig Máirt Inide Céadaoin an Luaithrigh Aoine an Chéasta Domhnach Cásca Oíche Fhéile Eoin Oíche Shamhna Oíche Nollag Lá Nollag Lá an Dreoilín

Eolas ar an amhránaíocht, an damhsa agus an ceol Gaelach.	Ceol ar an sean-nós Damhsa ar an sean-nós Damhsa céilí Damhsa seite Na gléasanna ceoil
Féilte Gaelacha	An tOireachtas www.antoireachtas.ie Fleadh Cheoil na hÉireann www.comhaltas.com
Na cluichí Gaelacha	Peil Iománaíocht Camógaíocht Na comórtais Cumann Lúthchleas Gael www.gaa.ie
Litríocht na Gaeilge (Na mórscribhneoirí, dánta, drámaí, gearrscéalta, úrscéalta)	Tá eolas faoi scríbhneoirí na Gaeilge le fáil ar portraidi.ie/ga/ , www.ainm.ie
Gnéithe de bhéaloideas na hÉireann	www.duchas.ie

Stór focal	Samplaí
Caitheamh aimsire (ginearálta)	Fear grinn (bean ghrinn) Fuirseoir (banfhuirseoir) Damhsóir/damhsóirí Ealaíontóir/ealaíontóirí Aisteoir/aisteoirí Péintéir/péintéirí Dealbhóir/dealbhóirí Dearthóir/dearthóirí Grianghrafadóir/grianghrafadóirí Ceoldráma Ceolfhoireann Bailé Damhsa seit Péintéireacht Dealbhóireacht Grianghrafadóireacht

Stór focal	Samplaí
	Iarsmalann Dánlann Taispeántas Turas treoraithe Ealaín Léiriú Taispeántas ealaíne Cúrsaí ealaíne Oscailt oifigiúil Ticéid a chur in áirithe
Briathra	Ag cócaireacht Ag péintéireacht Ag potaireacht Ag imirt cártaí Ag imirt fichille Ag imirt cluichí ríomhaireachta Ag cniotáil
Cineálacha spóirt	Rothaíocht Lúthchleasaíocht Gleacaíocht Scuais Iomrascáil
Cúrsaí spóirt	Cúl Cúilín (pointe) Cúl báire Cúlaí/cúlaithe Tosaí/tosaithe Fear/fir lár páirce (nó bean/mná lár páirce) Cic pionóis Cic saor Calaois Cluiche cáilíochta Cluiche leathcheannais Cluiche ceannais

Stór focal	Samplaí
	Dul ar aghaidh go dtí an chéad bhabhta eile Leath ama Comhscór Toradh maith Drochthoradh Curaidh/seaimpíní (an chontae/an chúige/na hÉireann) Na Cluichí Oilimpeacha Sraith na hÉireann Na mionúir (foireann na mionúr) Na sinsir (foireann na sinsear) Geallghlacadóir (geall a chur ar...) Tráchttaire spóirt An tráchttaireacht Craoladh beo Buaiteoirí Na buaicphointí Lucht tacaíochta Lucht leanúna
Cúrsaí leabhar agus léitheoireachta	Seoladh leabhair Teideal Clúdach bog Clúdach crua Foilsitheoir Eagarthóireacht Caibidil Plota (téama/ábhar) Na carachtair An príomhcharachtar
Ócáidí	Oíche Chinn Bhliana Lá Caille Samhain Lá Fhéile Stiofáin Oíche Fhéile Eoin Oíche Nollag Lá Fhéile Vailintín Lá saoire bainc

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann cur síos ar na huairéanta a bhíonn am saor acu agus ar na rudaí a dhéanann siad lena linn, ag trácht go háirithe ar chaitheamh aimsire agus imeachtaí a bhfuil spéis acu iontu: siamsaíocht, cineálacha spóirt, léitheoireacht agus araile. Beidh siad in ann a leithéid d'eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint, tuairimí i dtaobh na gcúrsaí sin a mhalartú agus na rudaí a thaitníonn nó nach dtaitníonn leo féin a phlé agus a mhíniú. Beidh siad in ann cur síos ar eachtraí agus ar eispéiris, mar shampla cuntas a thabhairt ar chluiche, ar ábhair léitheoireachta agus ar ábhair chraolta.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann aon téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ábhair phoiblíochta agus léirmheasanna ar leabhair, scannáin, dlúthdhioscaí, drámaí agus araile; cuirí chuig ócáidí faoi leith, mar shampla seoladh leabhair nó dlúthdhiosca.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe freagraí a thabhairt ar chuirí agus léirmheasanna a scríobh ar leabhar, ar scannán, ar dhráma agus mar sin de.

Topaic 5: Cúrsaí oibre agus fostaíochta

Feidhmeanna		Samplaí
5.1	Cur síos a dhéanamh ar chruthú/chailteanas fostaíochta.	Tá an comhlacht Meiriceánach Radius le céad post nua a chruthú sa Daingean. Cailleadh leathchéad post ar eastát tionsclaíochta Ghaoth Dobhair an tseachtain seo. Tá monarcha nua le tógáil sa Rinn.
5.2	Ag fiafraí de dhaoine cén post atá acu agus ag freagairt na ceiste sin.	Cén post atá agat? Is státseirbhíseach mé sa Roinn Airgeadais. Tá mé ag obair mar ríomhchláraitheoir le comhlacht Seapánach. Bíom ag obair le daoine faoi mhíchumas san Ionad Sláinte. Tá mé i gceannas ar an rannóg airgeadais sa chomhlacht.
5.3	Ag tabhairt eolais faoi dhálaí oibre.	Tá an t-íosphá á íoc linn faoi láthair ach tá an ceardchumann ag lorg ardú pá dúinn. Tá athnuachan le déanamh ar mo chonradh an mhí seo chugainn. Oibrím na gnáthuaireanta oifige, óna naoi go dtí a cúig.
5.4	Ag léiriú spéise/easpa spéise.	Bheadh spéis agam i bpost bainistíochta. Ní bheadh aon spéis agam i bpost riaracháin. B'fhearr liom a bheith ag obair le daoine eile ná a bheith ag obair i m'aonar.
5.5	Ag lorg agus ag tabhairt comhairle.	An molfá dom cur isteach ar an phost sin? Sílim gur post iontach a bheadh ann duit. Measaim go mbeadh sé an-fheiliúnach duit. Measaim gur cheart duit ardú pá a lorg. Mholfaínn duit an fhadhb a phlé leis an stiúrthóir.
5.6	Ag labhairt faoi phleananna atá agat.	Tá sé i gceist agam sos gairme a thógáil an bhliain seo chugainn. Beidh mé ar shaoire mháithreachais ag tús na bliana seo chugainn.

Feidhmeanna		Samplaí
5.7	Ag léiriú fiosracha.	Tá sé ar intinn agam ardú céime a lorg. Níl a fhios agam cé a fuair an post. An bhfaighimid bónas ag an Nollaig, meas tú? An dóigh leat gurb í Máire a cheapfar ina stiúrthóir?
5.8	Ag léiriú iontais.	Nach aisteach go bhfuair Pól an post sin. Is post sinsearach é agus níl mórán taithí aige. Nach gcuireann sé ionadh ort go bhfuil Máire ag éirí as? Níl sí anseo ach le cúpla mí. Tá ionadh an domhain orm. B'fhéidir go raibh easaontas idir í féin agus Peadar. Chuala mé ráfla nach bhfuil sí róshásta anseo.
5.9	Ag tabhairt treoracha (sa láthair oibre).	Cuir an beart seo sa phost, le do thoil. Ar mhiste leat teachtaireacht ríomhphoist a chur chuig Bríd? Cuir an gléas freagartha ar siúl agus tú ag imeacht, le do thoil. An bhféadfá cruinniú a shocrú le Pól Ó Dúill don Luan seo chugainn, le do thoil? An bhféadfá an litir seo a chlárú agus a chur sa phost, le do thoil?
5.10	Ag labhairt faoi chúrsaí fostaíochta go ginearálta.	Ligeadh caoga oibrí chun bealaigh i bPort Láirge. Tá aighneas tionsclaíoch ar siúl san aerfort faoi láthair. Dúirt an comhlacht nach ndéanfaí na conarthaí a athnuachan.

Gramadach	Samplaí
An briathar saor (san aimsir chaite, san aimsir láithreach agus san aimsir fháistineach, go háirithe)	Cailleadh Cuirtear Osclófar
An modh coinníollach	Bheadh/ní bheadh Dúirt sé go mbeadh/nach mbeadh An molfá dom...?
An chopail móide claoninsint (aimsir láithreach agus aimsir chaite)	Deir Seán gur múinteoir é. Deir Seán gur ailtire é. Deir Seán gurb é Pól is fearr sa rang. Deir Úna gur uirthi féin atá an locht. Deir Seán gurb álainn an áit é. Dúirt Seán gur mhúinteoir é. Dúirt Seán gurbh ailtire é. Dúirt Seán gurbh é Pól ab fhearr sa rang. Dúirt Úna gurbh uirthi féin a bhí an locht. Dúirt Seán gurbh álainn an áit í.

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Fostaíocht sa Ghaeltacht	Údarás na Gaeltachta www.udaras.ie

Stór focal	Samplaí
Slite beatha (de réir mar is gá)	Tréidlia Gníomhaire taistil Gníomhaire eastáit Radharceolaí Maor tráchta Bearbóir Máinlia Siúinéir Státseirbhíseach Feirmeoir Oibrí riaracháin Bean tí Fear tí Píolóta Ríomhchláraitheoir Eolaí Oibrí sóisialta Saighdiúir Abhcóide Feighlí Feighlí linbh Feidhmeannach
Ginearálta	Comhlacht (cuideachta) Bord bainistíochta an chomhlachta Stiúrthóir an chomhlachta Fostaíocht a chur ar fáil/a chruthú Poist le cruthú Poist le cailleadh Pacáiste iomarcaíochta Fostóir/fostóirí Fostaí/fostaithe Cianobair Duine a bhriseadh as a phost Fostaithe a ligean chun bealaigh

Stór focal	Samplaí
An foclóir a bhaineann le hagallaimh agus le hiarratais ar phost.	Bata agus bóthar a thabhairt do... (neamhfhoirmeálta) Sos gairme Saoire mháithreachais Ar stailc Aighneas tionsclaíoch Íocaíochtaí leasa shóisialaigh Liúntas/liúntais Ráta cánach Gnáthuaireanta oibre Conradh a athnuachan An meánphá An t-íosphá An t-uasphá Folúntas Iarratas Bord agallaimh Taithí Cumas Scileanna Oibriú mar pháirt d'fhoireann Oibriú as do stuaim féin Spriocdháta Teistiméireacht Moltóirí Cáilíochtaí riachtanacha Cáilíochtaí inmhianaithe Pearsantacht thaitneamhach An bainisteoir pearsanra

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann a rá cén post atá acu, cur síos ar an obair a dhéanann siad ó lá go lá, na dálaí oibre atá acu (pá, uaireanta oibre, laethanta saoire, cúrsaí earcaíochta agus araile). Beidh siad ábalta labhairt faoi na pleananna atá acu ó thaobh a gcuid oibre féin de agus labhairt faoi chúrsaí fostaíochta go ginearálta. Beidh siad in ann a leithéid d'eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint agus a phlé.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe:

- Fógraí poist
- Dálaí fostaíochta
- Eolas faoi chúraimí poist

Ailt nuachta agus gné-ailt faoin saol oibre, faoi chúrsaí oibre agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe:

- Litreacha iarratais
- Cuntas ar a bpost féin/pleananna atá acu.

Maidir le cur isteach ar phost, beidh na hiarrthóirí a bhfuil an leibhéal seo bainte amach acu in ann:

- Freastal ar agallamh agus eolas a sholáthar faoina gcúlra, na cáilíochtaí agus an taithí oibre atá acu chomh maith le ceisteanna faoi na hábhair chéanna a thuiscint agus a fhreagairt.
- Gnáthdhálaí oibre a thuiscint.
- Caithfear go mbeidh an teanga a mbainfear úsáid aisti san agallamh measartha intuartha agus caighdeánach. Beidh na hiarrthóirí in ann a gcuid tuairimí a chur in iúl, ach gach seans nach mbeidh siad in ann argóintí casta a thuiscint ná a fhorbairt.

Maidir le cumas daoine feidhmiú trí mheán na Gaeilge sa láthair oibre, féach an cuntas ar na scileanna éagsúla (lch 6–8).

Topaic 6: Bia, deoch agus cúrsaí sláinte

Feidhmeanna		Samplaí
6.1	Ag rá cad iad na drochnósanna atá agat.	Caithfidh mé a admháil go n-ithim an iomarca feola agus rudaí milse. Is dócha go n-ólaim an iomarca piontaí anois agus arís. Níl mé róthógtha le glasraí ná torthaí.
6.2	Ag déanamh cur síos ar na rudaí a moladh duit a dhéanamh.	Mhol an dochtúir dom níos mó glasraí a ithe, cóilis agus spionáiste agus a leithéidí. Tá siad sin go maith don tsláinte. Caithfidh mé gearradh siar ar na deochanna meisciúla, go háirithe an fíon dearg. Dúirt an dochtúir liom dul ar aiste bia, tá an colaistéaról ró-ard, is cosúil.
6.3	Ag cur comhairle ar dhuine.	B'fhiú go mór duit gearradh siar ar an fheoil dhearg agus tuilleadh glasraí a ithe. D'fhéadfá triail a bhaint as luibheanna agus sinséar in áit salainn. Glac rudaí go réidh. Tá an iomarca brú ort faoi láthair. Ba cheart duit triail a bhaint as an oideas seo do stobhach. Tá sé an-bhlasta ar fad.
6.4	Ag labhairt faoi chócaireacht.	Ní bhíonn an t-am agam béile a réiteach dom féin gach tráthnóna. Tá cúpla oideas agam agus bainim úsáid astu go rialta. Is breá leis na páistí na comhábhair a mheascadh nuair a bhím ag cócaireacht.
6.5	Ag tabhairt rabhadh do dhuine.	Bí cúramach, tá cnónna san anlann sin. Bí cúramach, tá cnámha beaga san iasc sin. B'fhéidir go bhfuil an tae sin róthe. Tá brón orm, ach ní féidir liom cruithneacht a ithe.
6.6	Ag déanamh plé ar bhia agus ar bhéilí.	Ar bhain tú triail as an bhialann nua sin a d'oscail le gairid? Níor bhain. Chuala mé go bhfuil sí an-chostasach agus go bhfuil an tseirbhís

		an-mhall ar fad. Is fearr liom féin an <i>Bistro</i>. Bíonn an caighdeán an-ard ann i gcónaí. Bhí orainn fanacht fiche nóiméad le haghaidh boird, cé go raibh áit curtha in áirithe againn. Cheap mé go raibh sé an-réasúnta. Ní raibh sé ach ochtó euro do bheirt, an fíon agus an tseirbhís san áireamh. Nach bhfuil sé aisteach nach raibh siad sásta glacadh le cárta creidmheasa? Bhí an freastalaí an-deas nuair a rinne Pól gearán faoi na glasraí. Fuaireamar lascaine agus gloine fíona saor in aisce.
--	--	---

Gramadach	Samplaí
An t-ainm briathartha le cuspóir Na réamhfhocail <i>do, de, faoi, mar, ó, roimh, trí, um</i> roimh chonsain	Na comhábhair a mheascadh Ní féidir liom cnónna a ithe. Dúirt mé léi gan sin a dhéanamh. Bia orgánach a cheannach. Glasraí a ullmhú. Mhol sé do Mháire stad den ghearán. Thit an pláta de thimpiste. Bhí sé ag caint faoi bhia orgánach. Tá sé ag obair mar fhreastalaí. Theastaigh comhairle ó Thomás. Tá sé ag gearradh siar ar an fhíon. Beidh mé aclaí roimh dheireadh na bliana. Chuaigh an teach trí thine. Beidh mé anseo um Cháisc.

Stór focal	Samplaí
Cineálacha éisc	Tuinnín Cadóg (cadóg dheataithe) Scadán Leathóg Sól Trosc Breac Faoitín Portán Gliomach Oisre/oisrí
Cineálacha feola	Caoireoil Laofheoil Ae Putóg bhán/dhubh Stobhach mairteola
Glasraí	Cóilis Ubhthoradh Cúcamar Cúirséad Spionáiste Biabhóg Arbhar milis
Torthaí	Seadóg Anann Caora fíniúna Sú talún Sú craobh Sméara dubha
Bia agus deoch - ginearálta	Bia orgánach Bia úr Bia réamhdhéanta Bia gasta Aiste bia

Stór focal	Samplaí
An chócaireacht	Deochanna meisiciúla Deochanna neamh-mheisiciúla Mustard Ola chócaireachta Subh Mil Sinséar Rísín/rísíní Biabhóg Luibheanna Pancóg/pancóga Toirtín aráin Plúr Geireach Sailleach Oideas Na comhábhair a mheascadh. An craiceann a bhaint de na prátaí. Dhá leath a dhéanamh den chumasc. Na glasraí a ghearradh ina slisíní.

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chineálacha éagsúla bia agus dí, na bianna agus deochanna sin a ordú, agus eolas agus tuairimí a mhalartú i dtaobh cúrsaí bia, dí, sláinte, bialanna, tithe tábhairne agus araile. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair sin agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe biachláir, oidis chócaireachta, léirmheasanna ar bhalanna agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe treoracha maidir le cócaireacht, léirmheasanna ar bhalanna agus araile.

Topaic 7: Ag eagrú cúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht

Feidhmeanna		Samplaí
7.1	Ag lorg eolais faoi chúrsaí.	Cén uair a bheidh an chéad chúrsa eile ag tosú? An mbeidh aon dianchúrsa ar siúl le linn shaoire na Cásca? An mbeidh cúrsa ardleibhéil ar siúl aon am i mí Lúnasa? An bhfuil bróisiúr na bliana seo chugainn ar fáil fós?
7.2	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí.	Cuirfear tús leis an chéad chúrsa eile ar an Satharn, an tríú lá de mhí an Mheithimh. Beidh cúrsa ag tosú Aoine an Chéasta. Beidh cúrsaí ar siúl ag an bhunleibhéal, ag an mheánleibhéal agus ag an ardleibhéal.
7.3	Ag lorg eolais maidir le clárú agus íocaíocht le haghaidh cúrsaí.	An gcuirfeá foirm iarratais chugam, le do thoil? An féidir liom foirm iarratais a íoslódáil ón idirlíon? Cad go díreach atá san áireamh sa phraghas sin? An féidir liom íoc le cárta creidmheasa?

Feidhmeanna		Samplaí
7.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi lóistín.	Bheinn buíoch dá seolfá admháil chugam, le do thoil. An bhfuil aon óstán cóngarach don ionad? An gcuirfeá seomra singil in áirithe dom i dteach lóistín? Is féidir leaba, bricfeasta agus dinnéar a fháil le teaghlach Gaeltachta nó is féidir teach féinfhreastail a roinnt le daoine eile ar an chúrsa. Tá cúpla teach lóistín sa cheantar.
7.5	Ag lorg eolais faoi chúrsaí taistil.	Cén tslí is fearr chun an Cheathrú Rua a bhaint amach? Cén bealach is fearr le dul go Gleann Cholm Cille? An bhfuil bus ann a théann díreach ón Daingean go Trá Lí? An bhfuil rátaí speisialta acu do mhic léinn?
7.6	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí taistil.	Níl aon bhus a théann díreach go Gaoth Dobhair. Beidh ort athrú i Leitir Ceanainn. Ar an drochuair, ní féidir suíochán a chur in áirithe. Níl mé cinnte cén t-am a imíonn an chéad bhus ar an Domhnach. Beidh ort ceist a chur sa stáisiún. Beidh clár ama nua ag Bus Éireann an tseachtain seo chugainn.
7.7	Ag cur comhairle ar dhuine.	Mholfainn duit tacsáí a fháil má bhíonn an-chuid bagáiste agat. B'fhearr duit carr a fháil ar cíós. Bí cúramach, tá an bóthar go dona idir na Cealla Beaga agus Gleann Cholm Cille.
7.8	Ag lorg agus ag tabhairt treoracha.	Cá háit go díreach a bhfuil an t-ionad suite? An bhfuil an t-áras i bhfad ó lár an tsráidbhaile?

Feidhmeanna		Samplaí
		Téigh tríd an bhaile agus tóg an chéad chasadh ar dheis. Ansin lean na comharthaí don Ionad. Tá sé tuairim agus deich nóiméad siúil ó stad na mbusanna. Táimid suite timpeall caoga míle ó thuaidh den aerfort.

Gramadach	Samplaí
An réamhfhocal <i>idir</i>	Tá an bóthar idir Doire agus Cúil Raithin dúnta. <i>Ach</i> Bhí idir bhuachaillí agus chailíní i mo rang.
An tuiséal ginideach (tar éis réamhfhocail chomhshuite)	Ag barr an bhóthair Ag cúinne na sráide Os comhair an ionaid <i>Ach</i> Taobh thiar den ollmhargadh In aice leis an fhear

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Grúpaí/eagraíochtaí a eagraíonn cúrsaí Gaeilge sa Ghaeltacht.	Féach https://www.colaistigaeilge.ie/ agus www.udaras.ie/an-ghaeilge-an-ghaeltacht/cursai-gaeilge le liosta a fháil
Eolas faoi na ceantair Ghaeltachta.	www.udaras.ie/an-ghaeilge-an-ghaeltacht/an-ghaeltacht

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí lóistín	Lóistín iomlán Lóistín féinfhreastail Teach a thógáil ar cíós Seomra/teach a roinnt
Ag clárú agus ag íoc	Áit a chur in áirithe Clárú Foirm chláraithe Bróisiúr Éarlais Íoc le cárta creidmheasa/seic/airgead tirim Admháil
Cineálacha cúrsaí	Cúrsa potaireachta Cúrsa damhsa seit Cúrsa siúl sléibhe Cúrsa ceoil Cúrsa sa bhéaloideas Cúrsa sa stair áitiúil Cúrsa sa scríbhneoireacht chruthaitheach

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann eolas a lorg, plé a dhéanamh agus tuairimí a mhalartú faoi na rudaí seo a leanas: cúrsaí teanga, lóistín, cúrsaí taistil, treoracha agus araile.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe bróisiúir agus ábhair phoiblíochta.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe foirmeacha cláraithe agus a leithéidí.

Topaic 8: Ag freastal ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht

Feidhmeanna		Samplaí
8.1	Ag lorg comhairle.	An mbeadh an t-ardrang oiriúnach dom, meas tú? An molfá dom dul isteach san ardrang? An mbeadh an meánrang róshimplí dom, meas tú?
8.2	Ag tabhairt comhairle.	Ba cheart duit triail a bhaint as an ardrang. Bheadh an meánrang róshimplí duit. Labhair leis na daoine eile sa rang.
8.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi rang teanga.	Cén chanúint atá ag an mhúinteoir? Canúint na Mumhan. An mbeimid ag plé cúrsaí gramadaí an t-am ar fad? Beidh béim láidir ar obair ghrúpa. Comhrá is mó a bheidh sa rang ach déanfar gramadach anois is arís. Bainfear úsáid as físeáin agus as míreanna ón raidió agus ón teilifís.
8.4	Ag labhairt faoi do chumas féin agus cumas daoine eile sa teanga.	Tá mé in ann an teanga a thuiscint go maith. Bíonn deacrachtaí agam le canúint na Mumhan. Tá Pól líofa sa teanga. Tá neart Gaeilge ag Aoife. Tá feabhas tagtha air le tamall anuas.
8.5	Ag fiafraí de dhaoine cad é mar atá ag éirí leo agus ag freagairt na ceiste sin.	Cad é mar atá ag éirí leat sa mheánrang? An bhfuil tú sásta go leor leis an rang sin? Tá ag éirí go maith liom. Tá mé breá sásta. Tá sé ródheacair dom. Tá sé ar intinn agam dul isteach sa mheánrang.
8.6	Ag lorg cabhrach sa seomra ranga.	An féidir leat an nath cainte sin a aistriú dom, le do thoil? Ar mhiste leat an riail sin a mhíniú arís, le do thoil? Céard atá mícheart leis an abairt seo? An bhfuil an t-ainmfhocal sin cosúil leis an ainmfhocal X sa Fhraincis?

Feidhmeanna		Samplaí
		Tá sé sin difriúil leis an Bhéarla, nach bhfuil? An féidir an briathar saor a úsáid sa chomhthéacs sin?
8.7	Ag glacadh le treoracha sa seomra ranga.	Déanaigí an chéad ghníomhaíocht ar an bhileog seo, le bhur dtoil. Bain féin agus an duine in aice leat triail as an rólímirt seo. Beidh sos againn anois ar feadh deich nóiméad. Bígí ar ais ag leathuair tar éis a deich, le bhur dtoil.
8.8	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi imeachtaí sóisialta.	Cad a bheidh ar siúl tráthnóna? An mbeidh aon rud ar siúl tráthnóna inniu nó anocht? Beidh ceardlann damhsa ar siúl sa halla anocht, ag tosú ag a hocht. Má bhíonn an aimsir tirim beidh siúlóid againn timpeall an cheantair ag a sé. Beidh seisiún ceoil agus amhránaíochta san óstán níos moille anocht.
8.9	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi staid na teanga agus na Gaeltachta.	An labhraíonn mórán daoine Gaeilge sa cheantar seo? Labhraíonn an chuid is mó de na daoine í. Bíonn ranganna ar siúl do dhaoine nach bhfuil an teanga acu.
8.10	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi sheirbhísí sa cheantar.	An bhfuil garáiste cóngarach dúinn anseo? Caithfidh mé peitreal a chur sa charr. An bhfuil garáiste ar bith sa cheantar? Tá ceann de na boinn ar an charr pollta. Tá garáiste ar imeall an bhaile, cúpla nóiméad síos an bóthar. Goideadh mo rothar tráthnóna inné. An bhfuil stáisiún na nGardaí i bhfad ar shiúl? Tá sé díreach in aice leis an ollmhargadh. Bíonn Garda ann idir a deich agus a dó dhéag gach maidin. Cá bhfuil bosca na litreacha?

Feidhmeanna		Samplaí
		An mbailítear an post gach tráthnóna?

Gramadach		Samplaí
Modh ordaitheach (uimhir iolra)		Tógaigí Taispeánaigí Léigí Osclaigí Abraigí
An modh coinníollach (na briathra rialta agus neamhrialta)		Mholfainn duit é sin a dhéanamh. Rachainn isteach san Ardrang. Bheifeá níos sásta dá rachfá isteach sa rang sin.

Cultúr na hÉireann		Samplaí/tagairtí
Na príomhchanúintí agus na príomhdhifríochtaí eatarthu.		
An tseandálaíocht (iarsmaí réamhstaire)		Féach suíomh Oidhreacht Éireann: www.heritageireland.ie/en/ga

Stór focal	Samplaí
Na príomhchanúintí	Canúint Uladh Canúint na Mumhan Canúint an Iarthair (nó canúint Chonnacht)
Ginearálta	Teanga dhúchais Teanga Cheilteach Cainteoir dúchais Máthairtheanga An dara teanga Teanga iasachta
Cúrsaí ranga	Leabhar gramadaí/leabhair ghramadaí Foclóir/foclóirí Ceacht/ceachtanna Gníomhaíocht/gníomhaíochtaí Tasc/tascanna Abairt/abairtí Abairt a aistriú Nath cainte/nathanna cainte Seanfhocal/seanfhocail Botún (nó meancóg) a dhéanamh Earráid Tá feabhas tagtha ar... Tá dul chun cinn déanta ag... Tá neart Gaeilge ag... Deacrachtaí... ...leis an fhoghraíocht ...leis an ghramadach ...leis an bhlás cainte
An ghramadach	Briathar/briathra (rialta/neamhrialta) An aimsir láithreach An aimsir chaite An aimsir fháistineach An modh coinníollach An aimsir ghnáthchaite An modh ordaitheach An briathar saor Ainmfhocal/ainmfhocail Uimhir uatha

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí gluaisteáin	Uimhir iolra An tuiséal ainmneach An tuiséal ginideach An chéad díochlaonadh... An aidiacht/na haidiachtaí An réamhfhocal/na réamhfhocail An chopail... Bonn/boinn Na coscáin Peitreal (nó artola) Díosail An ola a sheiceáil An scáthán a dheisiú
Stáisiún na nGardaí	Chaill mé... suim airgid mo sparán Goideadh... mo chárta creidmheasa mo ghluaisteán mo rothar

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...
Labhairt agus éisteacht Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chumas teanga agus déileáil le fadhbanna tuisceana agus foclóra, taithí agus tuairimí faoi na cúrsaí sin a mhalartú, páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair sin, agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú. Beidh siad in ann an Ghaeilge a thuiscint mar mheán teagaisc agus í a úsáid agus a thuiscint mar theanga chomhludair i measc a gcomhfhoghlaiméirí le linn sosanna, béilí agus araile. Beidh siad in ann tuairisc a thabhairt agus plé a dhéanamh ar na deacrachtaí a bhaineann le foghlaim teanga. Beidh siad in ann scrúduithe a phlé agus cur isteach ar scrúduithe. Léamh Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe eolas maidir le cúrsaí, scrúduithe agus araile. Scríobh Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ceistneoirí, foirmeacha iarratais agus a leithéidí.

Topaic 9: Cúrsaí oideachais

Feidhmeanna	Samplaí
9.1 Ag déanamh plé ar na cineálacha éagsúla meánscoileanna.	D'fhreastail Bríd ar scoil chlochair agus thaitin an scoil go mór léi. Sílím gur fearr buachaillí agus cailíní a bheith in aon scoil le chéile. Níor mhaith liom mo chuid páistí a chur chuig scoil chónaithe. Tá fás mór ag teacht ar scoileanna ilchreidmheacha le tamall anuas. Tá neart buntáistí ag baint leis na Gaelscoileanna.
9.2 Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí oideachais (ag agallamh, mar shampla).	Cén áit a bhfuair tú do chuid meánscolaíochta? Cén áit a ndeachaigh tú ar ollscoil? Cén áit a ndearna tú an mháistreacht? Bhí mé in Ollscoil na hÉireann, Gaillimh ar feadh ceithre bliana. Rinne mé céim san innealtóireacht. Chaith mé bliain ar thaithí oibre le comhlacht i Meiriceá. Chuaigh mé go hOllscoil na Banríona mar mhac léinn aibí agus rinne mé céim sa tráchtáil. Chuaigh mé go dtí coláiste oiliúna ansin agus rinne mé dioplóma sa mhúinteoireacht.
9.3 Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí.	Inis dom faoin chúrsa iarchéime a rinne tú. Bhí orainn freastal ar léachtaí faoin litríocht agus ansin rinne mé taighde ar logainmneacha Charna. An raibh aon scrúduithe le déanamh agat? Bhí obair leanúnach le déanamh le linn na bliana agus ansin bhí scrúdú scríofa againn ag deireadh na bliana.
9.4 Ag labhairt le múinteoir faoi ghnéithe éagsúla de scolaíocht an pháiste.	An mbeidh an múinteoir céanna ag na naíonáin an bhliain seo chugainn? Conas atá ag éirí le Tomás sa Mhatamaitic? An bhfuil tú sásta leis an dul chun cinn atá déanta ag Marina sa léitheoireacht?

Feidhmeanna		Samplaí
9.5	Ag lorg comhairle ó mhúinteoir.	An bhfuil aon deacrachtaí ag Breandán sa rang? Is dóigh liom go bhfuil fadhb ag Seán leis an litriú. Cad is féidir liom a dhéanamh? An bhfuil físeán ar bith ann a bheadh go maith?
9.6	Ag cur sástachta in iúl.	Tá Brian an-sásta sa rang seo. Taitníonn na ranganna ealaíne agus na ranganna ceoil go mór le Síle. Tá dul chun cinn mór déanta ag Eoghan an téarma seo.
9.7	Ag cur míshástachta in iúl.	Ní dóigh liom go bhfuil ag éirí rómhaith le Seán an téarma seo. Tá fadhbanna ag Pól le cuid de na páistí eile. Tá deacrachtaí ag Eoin leis an Mhatamaitic.
9.8	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi shocrúithe.	Cá huair a bheidh an téarma nua ag tosú? Beimid ag tosú ar an Luan, an tríú lá de Mheán Fómhair.
9.9	Ag déanamh plé ar an chóras oideachais.	Cá huair a bheidh sibh ag druidim le haghaidh shaoire na Nollag? An tríú lá is fiche den mhí, sílim. Tá caighdeán an oideachais sa tír seo an-mhaith. Cuireann easpa smachta sa rang isteach ar obair an mhúinteora go minic. Tá an iomarca brú ar dhaltaí pointí arda a fháil san Ardeistiméireacht.

Gramadach	Samplaí
An tuiseal ginideach uatha agus na comhthéacsanna ina mbaintear úsáid as.	Caighdeán an oideachais Easpa smachta Mo chuid meánscolaíochta A lán eolais Cuid mhór ama Ag scríobh na haiste Ag foghlaim na gramadaí I lár an ranga Ag tús an lae Trasna an tseomra Chun na scoile...

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Gluaiseacht na nGaelscoileanna Na naíonraí Cúrsaí éagsúla Gaeilge á dtairiscint ag na hollscoileanna agus na hinstiúidí tríú leibhéal in Éirinn agus thar lear.	www.gaeloideachas.ie peig.ie/4-bliain/naionrai/ www.comharnaionrai.ie/

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí oideachais Ionaid oideachais	Bunscolaíocht Meánscolaíocht Oideachas tríú leibhéal Aosoideachas Gairmscoil (ceardscoil) Scoil chuimsitheach Scoil chónaithe Scoil chlochair Scoil phobail (pobalscoil) Coláiste pobail Scoil mheasctha

Ábhair	Scoil ilchreidmheach Gaelscoil Coláiste oiliúna Coláiste tríú leibhéal Bitheolaíocht Fisic Ceimic Seandálaíocht Leigheas Dlí Cuntasaíocht Líníocht theicniúil Tráchtáil Innealtóireacht Banaltracht Múinteoireacht Teangeolaíocht
Ginearálta	Léacht/léachtaí Teagascóir/teagascóirí Léachtóir /léachtóirí Mac léinn aibí (nó lánfhásta) Fochéimí/fochéimithe Iarchéimí/iarchéimithe Máistreacht Dochtúireacht Taighde a dhéanamh Tráchtas a dhéanamh Clár ama Téarma
Scrúduithe	Obair leanúnach Scrúdú/scrúduithe An tSraith Shóisearach An Ardteistiméireacht An páipéar scríofa An scrúdú cainte Teip Pas a fháil i scrúdú Toradh/torthaí Marc/marcanna

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann eolas agus tuairimí a mhalartú i dtaobh cúrsaí oideachais, cineálacha oideachais, ábhair scoile, cáilíochtaí agus araile. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair sin agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú. Beidh na tuismitheoirí ina measc in ann na gnáthshocruithe a dhéanamh maidir le tinreamh scoile, roghanna maidir le hoideachas a gcuid páistí a fhiosrú agus freastal ar chruinnithe tuismitheoirí/múinteoirí le dul chun cinn a gcuid páistí a phlé.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil. Beidh siad in ann tuairiscí agus nótaí maidir le dul chun cinn a gcuid páistí a léamh, chomh maith le bróisiúir agus bileoga eolais agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ceistneoirí, foirmeacha iarratais agus a leithéidí.

Topaic 10: Na meáin chumarsáide

Feidhmeanna		Samplaí
10.1	Ag cur síos ar nósanna léitheoireachta agus éisteachta.	Ceannaím an <i>Irish Times</i> beagnach gach lá. Ní chaillim an clár ealaíne ar RTÉ riamh. Is gnách liom <i>The RTÉ Guide</i> a fháil ag an deireadh seachtaine. Ní cheannaím aon nuachtán Domhnaigh ach léim roinnt mhaith alt ar líne.
10.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais.	Cé hé eagarthóir na hirise sin faoi láthair? Sílim gurb é Seán Ó Coileáin atá ann, ach níl mé cinnte. An bhfaigheann siad maoiniú ó aon dream? Ní fhaigheann, go bhfios dom. Cá bhfuil oifigí an nuachtáin lonnaithe? Áit éigin i gConamara.
10.3	Ag lorg tuairimí daoine eile.	An measann tú go bhfuil feabhas tagtha ar na colúin Ghaeilge san <i>Irish Times</i> le tamall anuas? An bhfuil mórán spéise agat sna cláir cheoil a bhíonn ar RTÉ Raidió na Gaeltachta? Cad a cheapann tú de na cláir cheoil a bhíonn ar Raidió na Life? Cad é do bharúil de na hirísí <i>Comhar</i> agus <i>Nós</i> ?
10.4	Ag cur tuairimí dearfacha in iúl.	Sílim gur nuachtán maith atá ann agus taitníonn eagrán an tSathairn go mór liom. Bíonn plé iontach ann ar chúrsaí spóirt agus is breá liom na léirmheasanna leabhar. Clár den scoth atá ann. Tá an-chur amach ag an láithreoir ar chúrsaí ceoil.
10.5	Ag cur tuairimí diúltacha in iúl.	Ní bhíonn mórán scéalta idirnáisiúnta acu. Scéalta báis is mó a bhíonn acu. Níl mé róthógtha leis an stáisiún. B'fhearr liom níos mó cláir nuachta a bheith ann. Ní thaitníonn an cineál ceoil a bhíonn ar an chlár liom in aon chor.

Feidhmeanna		Samplaí
10.6	Ag fiafraí de dhaoine ar chuala siad nó an bhfaca siad mír faoi leith agus ag freagairt na ceiste sin.	Cuireann na fógraí as go mór dom. Milleann siad na cláir.
10.7	Ag cur mianta in iúl.	An bhfaca tú an t-alt a bhí sa <i>Times</i> ar an Domhnach faoin turasóireacht i gceantar Chonamara? Chonaic, is cosúil gur breá leis na Gearmánaigh an ceantar ach deir siad go bhfuil an bia agus an lóistín an-chostasach. Ar chuala tú clár Ryan Tubridy inné? Níor chuala. Cad a bhí á rá aige? Ba bhreá liom dá mbeadh níos mó cláir chainte ar TG4. Bheadh sé go maith dá mbeadh níos mó léirmheasanna ceoil ar an nuachtán. B'fhearr liom dá mbeadh fotheidil ar na cláir go léir. Ba cheart go mbeadh níos mó soláthair acu do pháistí.

Gramadach	Samplaí
An aidiacht bhriathartha	Déan – déanta Scríobh – scríofa Tar – tagtha Oscail – oscailte Foghlaim – foghlamtha Socraigh – socraithe
An tuiséal ginideach	Eagarthóir na hirise Eagrán an tSathairn Oifigí an nuachtáin

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Na meáin chraolta Ghaeilge	TG4 www.tg4.ie RTÉ Raidió na Gaeltachta www.rte/rnag Raidió na Life www.raidionalife.ie BBC Thuaisceart Éireann www.bbc.co.uk/irish Raidió Fáilte www.raidiofailte.com
Na meáin chlóite Ghaeilge	Nós www.nos.ie Comhar www.comhar.ie
Irisí/nuachtáin Ghaeilge ar líne	www.tuairisc.ie www.meoneile.ie

Stór focal	Samplaí
Preas	Foilsíú Foilseachán Nuachtán laethúil Nuachtán Domhnaigh Nuachtán seachtainiúil Iris choicisiúil Iris mhíosúil Tréimhseachán Paimfléad Eagrán Alt/ailt Gné-alt/gné-ailt Fógraíocht Léirmheas/léirmheasanna Mír nuachta/míreanna nuachta Ceannlíne/ceannlínte Litreacha chuig an eagarthóir An t-eagarfhocal An crosfhocal An t-eagarthóir Tuairisceoir/tuairisceoirí Iriseoir/iriseoirí Saoririseoir/saoririseoirí Comhfhreagraí polaitiúil/spóirt/ eacnamaíochta Léirmheastóir/léirmheastóirí Colúnaí/colúnaithe Síntiús a bhaint amach... Tá díol maith ar... Tá scaipeadh maith ar...
Cineálacha clár	Clár faisnéise Clár bleachtaireachta Sraith/sraitheanna Fothaidil Láithreoir Léiritheoir

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí ábalta labhairt faoi na nuachtáin agus na hirisí a cheannaíonn agus a léann siad féin go rialta, ar an Domhnach nó anois is arís. Beidh siad in ann a rá cén fáth a dtaitníonn na nuachtáin/irisí áirithe sin leo, na codanna den nuachtán nó den iris is fearr leo, na colúnaithe nó na hiriseoirí is mó a théann i bhfeidhm orthu agus na fáthanna atá leis sin. Beidh siad in ann labhairt faoi na cláir teilifíse agus raidió a thaitníonn agus nach dtaitníonn leo agus cúiseanna a thabhairt chun tacú lena ndearcadh. Beidh siad in ann labhairt faoi scéalta nó míreanna ar chuir siad féin suim iontu agus iad a phlé. Beidh siad in ann labhairt faoi na meáin, go háirithe na meáin Ghaeilge idir chlóite agus eile, agus plé a dhéanamh ar na hábhair chéanna.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe sceidil raidió agus teilifíse, ailt faoi na meáin chumarsáide agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 11: An teicneolaíocht

	Feidhmeanna	Samplaí
11.1	Ag fiafraí de dhaoine faoi na scileanna ríomhaireachta atá acu agus ag freagairt na ceiste sin.	An bhfuil scileanna maithe ríomhaireachta agat? Tá. Tá cúpla cúrsa déanta agam. Fuair mé teastas cúpla mí ó shin. An bhfuil tú eolach ar an chlár <i>Excel</i>? Tá. Bainim úsáid as go rialta i mo chuid oibre. An bhfuil cur amach agat ar an fhoghlaím ar líne? Níl, ach cloisim go bhfuil cúrsaí maithe ar fáil ar an aimsir seo.
11.2	Ag cur ceist ar dhaoine faoin idirlíon agus ag freagairt na ceiste sin.	An bhfuil ceangal maith idirlín agat? Tá ceangal an-láidir agam san oifig ach níl sé chomh maith céanna sa bhaile. Tá seirbhís leathanbhanda againn anois agus bíonn sé níos fusa ábhar a íoslódáil.
11.3	Ag cur ceist ar dhaoine faoin úsáid a bhaineann siad as gléasanna éagsúla teicneolaíochta agus ag freagairt na ceiste sin.	An bhfuil ríomhaire deasca fós agat? Tá ceann agam san oifig ach bím ag obair ar ríomhaire glúine sa bhaile. An mbaineann tú mórán úsáide as an ríomhaire táibléid? Ní bhaineann, le fírinne. Déanaim nach mór gach rud ar an ghuthán póca anois. Baineann na páistí an-úsáid as, áfach, go háirithe le hobair scoile a dhéanamh. Ní duine rótheicniúil mise – ní dhéanaim mórán le mo ghuthán seachas glaonna a chur ar chairde nó teachtaireachtaí téacs a sheoladh chucu.
11.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi shuíomh gréasáin.	An bhfuil do shuíomh gréasáin féin agat? Níl, ach tá ceann iontach ag an chomhlacht lena bhfuil mé ag obair. Cad é seoladh an tsuímh sin? Cá bhfuil an t-eolas faoi aisíocaíochtaí? Scrollaigh síos go bun an leathanaigh. Tá nasc ansin ar chlé. Cad é do mheas ar shuíomh nua an chomhlachta?

Feidhmeanna		Samplaí
11.5	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí ríomhphoist.	Tá mé an-tógtha leis an leagan amach ach tá deacrachtaí fós ag baint leis an leagan móibíleach. Cén seoladh ríomhphoist atá agat? aoife@gmail.com. Cé chomh minic a sheiceálann tú do chuid ríomhphost? An t-am ar fad mar go bhfuil fáil agam orthu ar mo ghuthán chomh maith leis an ríomhaire. Ach múchaim na fógraí ag an deireadh seachtaine.
11.6	Ag caint faoi na nósanna úsáide atá agat ó thaobh na teicneolaíochta de.	Is breá liom a bheith ag scimeáil ar an idirlíon nó ag éisteacht le podchraoltaí agus mé ar an bhus. Faighim mo chuid nuachta ar fad ar líne anois. Is annamh a léim aon rud ar páipéar a thuilleadh. Bím an-ghníomhach go deo ar líne – tá blag agam, postálaim an-chuid ar na meáin shóisialta agus tá go leor leantóirí agam. Ní minic a fhéachaim ar an teilifís – déanaim cláracha a shruthú den chuid is mó. Tá ceithre nó cúig shíntiús mhíosúla agam ar líne agus tá an-chuid aipeanna ar mo ghuthán agam.
11.7	Ag cur tuairimí dearfacha in iúl faoin idirlíon.	Bíonn an litreoir Gaeilge an-úsáideach agus mé i mbun mo chuid oibre. Sílím go bhfuil an t-inneall cuardaigh atá ag Google go hiontach ar fad. Is iontach gur féidir féachaint siar ar chlár ar sheinnteoirí ar líne.
11.8	Ag labhairt faoi fhadhbanna a bhaineann leis an idirlíon.	Bhí víreas ar mo ríomhaire cúpla seachtain ó shin. Scrios sé cúpla comhad. Faighim cuid mhór turscair. Cé nach bhfuil an trealamh féin róchostasach, tá an dúch don phrintéir an-chostasach ar fad. Bím buartha faoi chúrsaí slándála ar líne.

Feidhmeanna		Samplaí
11.9	Ag labhairt faoi phleananna atá agat.	Tá mo chuid páistí i bhfad róthugtha don ríomhaire agus is deacair súil a choinneáil orthu. Ba bhreá liom cúrsa ríomhaireachta a dhéanamh – tá cuid mhór rudaí nach bhfuil ar eolas agam. Tá mé chun cúrsa i ndearadh suíomh a dhéanamh amach anseo. Tá sé i gceist agam gearradh siar ar an méid ama a chaithim os comhair scáileáin.

Gramadach	Samplaí
Comhfhocail	Leathanbhanda Clóscríobh Íoslódáil Ríomhphost
Na réamhfhocail shimplí a théann le briathra, ainmfhocail agus aidiachtaí briathartha ar leith	An bhfuil tú eolach ar an chlár/gclár sin? Bainim úsáid as an idirlíon. Seolaim teachtaireachtaí chucu. An bhfuil fáil agat ar an chomhad/gcomhad? Tá mé an-tógtha le cuma an tsuímh sin.
Céimeanna comparáide na haidiachta	furasta – níos fusa éasca – is éasca áisiúil – níos áisiúla deacair – is deacra
Foirmeacha neamhspleácha agus spleácha den bhriathar	Cá mhéad duine a rinne an cúrsa leat? Cén fáth a ndearna sibh an cúrsa i mBaile Átha Cliath? Cathain a thosóidh an cúrsa? Cén áit a mbeidh sé ar siúl?

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Nuathearmaíocht na Gaeilge	www.tearma.ie www.focloir.ie

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí teicneolaíochta	Ríomhaire Ríomhaire glúine Ríomhaire deasca Ríomhaire táibléid Scáileán Luch(óg) Méarchlár Printéir Clár ríomhaireachta/cláir ríomhaireachta An t-idirlíon Teachtaireacht ríomhphoist Íoslódáil Uaslódáil Brabhsáil Brabhsálaí Suíomh gréasáin/suímh ghréasáin Inneall cuardaigh An gréasán domhanda Litreoir Ceangaltán/ceangaltáin a sheoladh/a fháil Trealamh Comhad/comhaid Seirbhís leathanbhanda Ríomhphost a sheiceáil Víreas Bogearra frithvíreas Slándáil Turscar Guthán póca Seinnteoir Teachtaireacht téacs Aip Feidhmchlár Comhéadan Móibíleach

	Leantóir Gníomhach Postáil Cianfhoghlaim Foghlaim chumaisc Scimeáil Sruthaigh Scrollaigh
--	---

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann labhairt faoin ról atá ag an teicneolaíocht ina saol laethúil agus faoin úsáid a bhaineann siad féin as an idirlíon, ríomhphost, guthán póca agus araile. Beidh siad in ann cur síos ar na pleananna atá acu le feabhas a chur ar a gcuid scileanna ríomhaireachta. Beidh siad ábalta a dtuairimí a chur in iúl agus plé a dhéanamh le daoine eile ar na buntáistí agus na míbhuntáistí a bhaineann le gnéithe éagsúla den teicneolaíocht.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 12: Cúrsaí sóisialta agus dlí

Feidhmeanna		Samplaí
12.1	Ag cur síos ar fhadhbanna sóisialta.	Tá an-chuid fadhbanna sa cheantar, go háirithe le roinnt blianta anuas. Tá an foréigean go dona i gcathracha agus i mbailte na tíre. Cé go bhfuil an ráta dífhostaíochta íseal go maith, tá a lán bochtaineachta sa tír go fóill. Cuireann sé fearg orm go bhfuil an timpeallacht i mbaol.
12.2	Ag lorg tuairime.	Cé air a bhfuil an locht, meas tú? Cén réiteach atá ar an fhadhb? An measann tú go bhfuil feabhas ag teacht ar an scéal le tamall? Ar cheart fíneálacha níos airde a ghearradh ar dhaoine? Nach gcuireann a leithéid isteach ortsa chomh maith?
12.3	Ag labhairt faoi réiteach a fháil ar fhadhbanna.	Seans go gcabhródh... Tá gá le breis áiseanna. Teastaíonn breis infheistíochta. B'fhiú breathnú ar... Caithfear plean... Ba cheart triail a bhaint as...
12.4	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi fhadhbanna ar na bóithre.	Bíonn an iomarca timpistí uafásacha ar bhóithre na tíre seo. Níl aon chiall leis na teorainneacha luais. An dóigh leat go bhfuil na pointí pionóis ag obair?
12.5	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi chúrsaí comhshaoil.	Cuireann sé isteach orm go gcaitheann daoine bruscar ar an talamh. Tá an chuma ar an scéal nach bhfuil aon mheas ag daoine ar a dtír féin. Ba chóir pionós géar a ghearradh ar dhaoine a dhéanann a leithéid. Tá a lán aibhneacha agus lochanna truailithe. An ar an gComhairle atá an milleán?

Feidhmeanna		Samplaí
12.6	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoin inimirce.	Ar cheart níos mó a dhéanamh sna scoileanna? Nár cheart fáilte a chur roimh na heachtrannaigh go léir? Tá an-chuid inimirceach tagtha go dtí an tír seo le roinnt blianta anuas. Deirtear gur teifigh atá i gcuid mhaith de na hinimircigh. Ní bhíonn fáilte ag gach duine roimh na hinimircigh. Ní fhaigheann siad ach pá an-íseal.
12.7	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi alcól agus drugaí.	An gceapann tú go bhfuil fadhb an alcólachais níos measa anseo ná i dtíortha eile? Tá fadhb an alcólachais ag dul in olcas sa tír seo. Tá fadhbanna drugaí i mbeagnach gach baile sa tír anois.
12.8	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoin fhoréigean.	Rinneadh an t-uafás ionsaithe ar sheandaoine le tamall anuas. Tharla cúpla robáil i lár na cathrach anseo le gairid. Bíonn scéal faoi dhúnmharú sa nuacht beagnach gach lá.
12.9	Ag éisteacht agus ag déanamh plé ar scéalta nuachta.	Briseadh isteach in oifig an phoist i... Rinneadh ionsaí ar bhean... Cuireadh i leith... Ghabh na Gardaí... Gearradh téarma príosúnachta trí bliana ar... Tá beirt os comhair na cúirte i mBaile Átha Cliath de bharr...

Gramadach	Samplaí
An tuiséal ginideach (athruithe ar an ainmfhocal)	Pointí + pionós = pointí pionóis Fadhb + alcólachas = fadhb an alcólachais Oifig + an post = oifig an phoist Bailte + an tír = bailte na tíre Os comhair + an chúirt = os comhair na cúirte Ráta + dífhostaíocht = ráta dífhostaíochta A lán + bochtaineacht = a lán bochtaineachta Téarma + príosúnacht = téarma príosúnachta I lár + an chathair = i lár na cathrach

Stór focal	Samplaí
Fadhbanna	An bhochtaineacht Foréigean Fadhb na ndrugaí Fadhb an alcólachais Géarchéim tithíochta Géarchéim dífhostaíochta
Timpistí bóithre	An trácht Brú tráchta An teorainn luais/na teorainneacha luais Pointí pionóis Crios sábhála Tiománaí/tiománaithe Coisí/coisithe Rothaí/rothaithe Comharthaí bóthair Sábháilteacht ar na bóithre Feachtas poiblíochta
An comhshaol	Cúrsaí comhshaoil Bruscar Athchúrsáil Truailliú Aibhneacha truaillithe Dumpáil mhídhleathach
Cúrsaí dlí agus cirt	Coir/coireanna coirpeach/coirpigh Gadaíocht Gadaí/gadaithe Briseadh isteach i... Robálaí/robálaithe Dúnmharú Dúnmharfóir/dúnmharfóirí An té a maraíodh ... Fuadach Fuadaigh Fuadaitheoir /fuadaitheoirí An té a fuadaíodh... Éigniú Éignigh

Stór focal	Samplaí
	Dúnorgain Scaoil Gunna/gunnaí Buama Sceimhlitheoir/sceimhlitheoirí Sceimhlitheoireacht Drugaí Drugaí a ghlacadh/a thógáil/a dhíol Andúileach/andúiligh drugaí Alcól/deochanna meisciúla Garda/na Gardaí Stáisiún na nGardaí Póilín/na póilíní Duine a ghabháil Cuir i leith... An dlí Cás cúirte Dlíodóir/dlíodóirí Abhcóide/abhcóidí Breitheamh/breithiúna Breithiúnas a thabhairt Lig saor Lig amach ar bannaí Fianaise a thabhairt Giúiré Ciontach Neamhchiontach Finné/finnéithe Fíneáil a ghearradh Téarma príosúnachta Gearradh trí mhí príosúnachta ar... An príosún Príosúnach Achomharc a dhéanamh Ciníochas Duine ciníoch Inimirce Inimirceach/inimircigh

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann tuairimí a nochtadh agus moltaí a dhéanamh maidir le fadhbanna sóisialta: foréigean, drugaí, alcól, an comhshaol agus araile. Beidh siad in ann na príomhphointí a thuiscint i gcláir nuachta agus i gcláir faisnéise faoi na hábhair seo. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na cúrsaí seo, a gcuid tuairimí a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 13: An pholaitíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta

Feidhmeanna		Samplaí
13.1	Ag fiafraí de dhaoine an bhfuil suim acu i gcúrsaí polaitíochta nó an bhfuil baint acu le cúrsaí polaitíochta.	An bhfuil mórán suime agat i gcúrsaí polaitíochta, a Sheáin? An bhfuil tú gníomhach i gcúrsaí polaitíochta, a Úna?
13.2	Ag léiriú easpa suime.	Níl suim dá laghad agam i gcúrsaí polaitíochta. Is cuma sa sioc liom faoin pholaitíocht.
13.3	Ag léiriú suime.	Tá mé gafa leis an pholaitíocht áitiúil. Tá suim mhór agam i bpolaitíocht na tíre seo, ach níl mórán cur amach agam ar chúrsaí thall san Eoraip.
13.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais.	An bhfuil Teachta Dála ag Sinn Féin sa chontae? Ní dóigh liom é, ach tá roinnt comhairleoirí contae acu. Cén t-urlabhraí sláinte atá ag Fine Gael? Tá an Taoiseach le casadh le Príomh-Aire na Breataine amárach.
13.5	Ag lorg tuairim duine faoi chúrsaí polaitíochta.	Cad a cheapann tú de pháirtí Fhianna Fáil faoi láthair? An measann tú go mbeidh an Lucht Oibre sa chéad rialtas eile? Cé aige a mbeidh an bua sa dáilcheantar seo sa chéad olltoghchán eile? An síleann tú go bhfuil Fine Gael dáiríre faoi fhostaíocht a chruthú i gceantair thuaithe?
13.6	Ag cur tuairimí in iúl faoi chúrsaí polaitíochta.	Níl mórán le rá ag an fhreasúra faoin scéal. Sílim go bhfuil an páirtí sin ródhiúltach faoin Aontas Eorpach. Ní dóigh liom go mbeidh móramh acu san olltoghchán. Beidh comhrialtas ann arís.
13.7	Ag cur mianta in iúl.	Tá súil agam go n-éireoidh go maith leis an pháirtí sa Dáilcheantar seo.

13.8	Ag cur síos ar chúrsaí cogaidh agus síochána.	Ní theastaíonn uaim go mbeadh comhrialtas ann tar éis an chéad olltoghcháin eile. Tá an cogadh sin ag dul ar aghaidh anois le breis agus deich mbliana. Tá idirbheartaíocht ar siúl idir na páirtithe éagsúla. Cuireadh deireadh leis an sos cogaidh nuair a rinneadh ionsaí ar an bpríomhchathair. Tá an cogadh idir X agus Y ag dul in olcas. Rinne an t-aerfhórsa ruathar aeir ar na campaí. Tá an saol ina chóir thuathail sa tír sin agus iad na gnáthdhaoine atá thíos leis.
------	---	---

Gramadach	Samplaí
Úsáid na réamhfhocail	Tá mé gafa le... Tá sé gníomhach i... Is cuma liom faoi... Níl aon chur amach agam ar... Tá mé tógtha le... Tá mé tinn tuirseach de... Tá amhras orm faoi... Tá meas agam ar...

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Buneolas ar an leagan amach polaitiúil atá ar Éirinn. Buneolas ar stair na hÉireann.	www.gov.ie/ga

Stór focal	Samplaí
An rialtas agus cúrsaí polaitíochta	Polaitíocht Páirtí polaitíochta Ceannaire an pháirtí Uachtarán/an tUachtarán/Uachtarán na hÉireann Fianna Fáil Sinn Féin Fine Gael Páirtí An Lucht Oibre An Comhaontas Glas Na Daonlathaigh Shóisialta Páirtí Sóisialta agus Daonlathach an Lucht Oibre Páirtí an Chomhaontais An Páirtí Aontachtach Daonlathach Páirtí Aontachtach Uladh Teachta Dála neamhspleách An Dáil An Seanad An Rialtas Comhrialtas An freasúra Taoiseach Tánaiste Teachta Dála/Teachtaí Dála Feisire/Feisirí Aire/Airí Rialtais Aire Stáit/Airí Stáit Comhairleoir contae/comhairleoirí contae Urlabhraí/urlabhraithe Aire Stáit an Tuaiscirt Príomh-Aire na Breataine Aontachtaí/Aontachtaithe Poblachtach/Poblachtaigh Dílseoir/Dílseoirí Náisiúnaí/Náisiúnaithe Próiseas na síochána An Breatimeacht Toghchán Olltoghchán Fothoghchán

Stór focal	Samplaí
	Vóta a chaitheamh Dáilcheantar Tromlach (móramh) Mionlach An eite dheis An eite chlé Coimeádach/Coimeádaigh Cumannáí/Cumannaigh Liobrálach/Liobrálaigh Sóisialach/Sóisialaigh An tAontas Eorpach Comhairle na hEorpa Coimisiún na hEorpa Na Náisiúin Aontaithe
Cúrsaí cogaidh agus síochána	Síocháin Cogadh Cogadh a throid Arm Dí-armáil Cabhlach Aerfhórsa Saighdiúir Ionsaí a dhéanamh ar... Ionradh a dhéanamh ar... Buama Arm núicléach Namhaid Comhghuaillí Cath a throid Cosaint Idirbheartaíocht Sos cogaidh Conradh síochána Cúnamh idirnáisiúnta Géarchéim dhaonnúil

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chúrsaí reatha idir náisiúnta agus idirnáisiúnta, ar an pholaitíocht, ar chúrsaí rialtais agus ar chogadh agus síocháin. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá ar na hábhair sin agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 14: Cad é atá sa nuacht?

Feidhmeanna		Samplaí
14.1	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí eacnamaíochta.	D'ardaigh an Banc Ceannais rátaí úis náid pointe a cúig faoin gcéad inniu. Is cosúil go bhfuil laghdú tagtha ar an ráta boilscithe sna chéad trí mhí den bhliain seo. Thit líon na ndaoine atá dífhostaithe arís i mbliana.
14.2	Ag cur tuairimí in iúl faoi chúrsaí eacnamaíochta.	Is dóigh liom go raibh buiséad na bliana seo cothrom go leor. Bhí díomá orm nár tháinig ardú níos mó ar an phinsean. Caithfidh an rialtas polasaithe nua a fhorbairt chun breis comhlachtaí idirnáisiúnta a mhealladh go hÉirinn.
14.3	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí creidimh.	D'eisigh an Cairdinéal Ó Murchú ráiteas ar maidin maidir le... Tá an tAthair Mac Giolla Phádraig ceaptha ina shagart cúnta i bparóiste an Ghleanna i nDeoise Fhearna. Tá bailiúchán airgid ar siúl chun obair dheisiúcháin a dhéanamh ar Ardeaglais na cathrach. De réir suirbhé a rinneadh le gairid, tá laghdú tagtha ar líon na ndaoine óga a bhíonn ag freastal ar an Aifreann.
14.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí creidimh.	An bhfuil mórán Moslamach ina gcónaí i...? Cén céatadán den daonra ar Caitlicigh iad? Deir an Pápa gur mian leis caidreamh maith a bheith aige leis an phobal Ghiúdach.
14.5	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí áitiúla.	Tá deontas os cionn fiche míle euro ceadaithe do scoil náisiúnta an bhaile le hobair dheisiúcháin a dhéanamh ar chlós na scoile. Beidh cruinniú ag coiste pobail an Chlocháin sa halla oíche Mháirt seo

Feidhmeanna		Samplaí
		chugainn chun plé a dhéanamh ar scéim nua uisce an bhaile. Beidh an comharchumann oscailte chuile mhaidin Shathairn idir seo agus an Nollaig. Oíche Luain seo chugainn a bheidh cruinniú cinn bhliana ag cumann tráchtála an pharóiste. Níor bhuaigh aon duine an duais mhór sa chrannchur atá á reáchtáil ag Cumann Lúthchleas Gael Charna. Beidh sladmhargadh ag tosú i siopa troscáin Uí Dhónaill ar an Charraig an Luan seo chugainn.
14.6	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí aimsire.	Tá triomach i ndeisceart na hIodáile le roinnt seachtainí. Tá beirt tar éis bás a fháil in Marseille de bharr tuilte sa chathair sin ag an deireadh seachtaine. Tuairiscítear gur maraíodh na mílte nuair a tharla crith talún sa Phacastáin go luath maidin inniu.
14.7	Ag tuar na haimsire.	Leanfaidh an aimsir mhaith sa chuid is mó den tír amárach. Beidh an teocht idir ocht gcéim déag agus fiche céim. Beidh sé dhá chéim faoin reophointe. Tá sé le glanadh amach sa lá. Séidfidh gaoth láidir ón iardheisceart. Beidh gaoth aniar aneas ann go ceann cúpla lá. Moltar do thiománaithe a bheith cúramach maidin inniu de bharr go bhfuil cuid de na cúlbhóithre an-sleamhain.

Gramadach	Samplaí
Pointí na léarscáile	An tuaisceart An t-iardeisceart An t-oirthuaisceart An t-oirthear...
Na dobhriathra treo	Ag dul ó thuaidh Ag dul ó dheas Ag dul siar Ag dul soir Ag teacht aduaidh Ag teacht aneas Ag teacht aniar Ag teacht anoir...
Suas/síos/thuas/thíos	Ag dul suas (tá sé thuas) Ag dul síos (tá sé thíos) Ag teacht aníos/anuas
Treo na gaoithe	Beidh gaoth aneas/anoir aneas...ann.

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí eacnamaíochta	An buiséad Infheistiú Ús Rátaí úis An Banc Ceannais Boilsciú Ráta boilscithe Iompórtáil Easpórtáil Cúlú eacnamaíochta An Tíogar Ceilteach Buntáistí an Tíogair Cheiltigh Géarchéim

Cúrsaí creidimh	An Chríostaíocht An Búdachas An Giúdachas An tIoslamachas An Hiondúchas Ceartchreideamh Antoisceachas Teach an phobail (séipéal) Eaglais Ardeaglais Clochar Mainistir Mosc Teampall Sionagóg Reiligiún (creideamh) Creid i ... Freastal ar... Guigh... An chléir Sagart Ministir Bean rialta Bráthair/bráithre Easpag Ardeaspag Cairdinéal Pápa Raibí Reachtair Biocáire Dia An tAifreann Seirbhís Paidir/paidreacha
-----------------	---

Tubaistí nádúrtha agus eile	Crith talún Tuile/tuilte Díle/dílí Maidhm shneachta Maidhm shléibhe Triomach Gorta Tonn teasa Súnámaí Painséim Sriannta Dianghlasaíl
Cúrsaí aimsire	Fionnuar Ceo Ceomhar Ceo seaca An teocht An reophointe Brádán Brádánach Ceobhrán Ceobhránach Stoirmeach Toirneach Toirniúil Tintreach (tintreacha) Cith Ceathach Garbh Tais Lá bog

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann éirim scéalta nuachta a thuiscint, réamhaisnéis na haimsire san áireamh. Beidh siad in ann dearcadh agus príomhthuírimí na gcainteoirí a aithint chomh maith le héirim an eolais a thabhairt leo. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair seo agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

3. Treoir do Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)

3.1 Treoir ghinearálta

- Bíonn an scrúdú le haghaidh creidiúint iomlán ar siúl ar a laghad dhá uair amháin sa bhliain, i mí Bealtaine agus i mí Lúnasa, in Ollscoil Mhá Nuad agus in ionaid eile ar fud na hÉireann. Maidir le páirtchreidiúint ag amanna eile den bhliain, moltar duit féin nó d’eagraíochtaí dul i dteagmháil le Lárionad na Gaeilge le tuilleadh eolais a fháil. Tá foirmeacha iarratais agus eolas reatha maidir le dátaí, ionaid agus araile le fáil ar an suíomh seo.
- Is i nGaeilge a bhíonn na treoracha agus na ceisteanna ar fad ar na páipéir scrúduithe.
- Níl cead ag iarrthóirí aon fhoclóir a bheith acu sa halla scrúdaithe le linn an scrúdaithe.
- Téigh go dtí an rannóg Ceisteanna Coitianta ar an suíomh seo má bhíonn aon cheist acu. Is féidir tuilleadh eolais a fháil ó Lárionad na Gaeilge, Ollscoil Mhá Nuad, Co. Chill Dara, Éire (01) 7083737 nó teg@mu.ie
- Chomh maith leis an eolas sa cháipéis seo, moltar d’iarrthóirí staidéar a dhéanamh ar na cáipéisí seo a leanas atá le fáil ar www.teg.ie:

[Scrúduithe Samplacha Mheánleibhéal 2 \(B2\)](#)

[Tuairisc ar Scrúdú Mheánleibhéal 2 \(B2\)](#)

Grádú

Cuirfear an marc iomlán a ghnóthaigh an t-iarrthóir ar fáil, mar aon le briseadh síos ar na marcanna a ghnóthaigh an t-iarrthóir sna rannóga éagsúla. Níl aon íos-phasmharc ann sna rannóga éagsúla.

Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)	
80 - 100%	Pas le gradam
65 - 79%	Pas le tuillteanas
50 - 64%	Pas
0 - 49%	Teip

Rannóga sa scrúdú

Tá ceithre rannóg ar fad sa scrúdú seo agus léiríonn an tábla thíos dáileadh na marcanna sa scrúdú:

Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)	
• Labhairt	25%
• Cluastuisctint	25%
• Léamhthuisctint	25%
• Scríbhneoireacht & Úsáid na Gaeilge	25%

Tugtar mioneolas maidir leis na rannóga ar fad thíos. Moltar d'iarrthóirí staidéar cuimsitheach a dhéanamh ar na scrúduithe samplacha atá le fáil ar an suíomh seo.

3.2 An scrúdú cluastuisceana

Eolas ginearálta

- Mairfidh an chuid seo den scrúdú timpeall 35 nóiméad.
- Beidh na trí mhórchanúint in úsáid, ach ní bhainfear úsáid as cainteoirí a bhfuil blas réigiúnach an-láidir ar a gcuid cainte.
- Beidh 5 nóiméad ag na hiarrthóirí leis na treoracha agus na ceisteanna a léamh sula dtosóidh an taifeadadh.
- Is ionann na treoracha a bheidh le cloisteáil ar an taifeadadh agus na treoracha ar leathanaigh an scrúdaithe.
- Cloisfear gach téacs **ach an téacs do Cheist 4** faoi dhó. Ní chloisfear an téacs do Cheist 4 ach **uair amháin**.
- Beidh sos ama idir gach casadh agus beidh am breise idir gach ceist.
- Nuair a bhíonn gá le freagraí scríofa ní gá abairtí iomlána a scríobh.
- Nuair a bhíonn gá le freagraí scríofa, ní mór do fhreagraí na n-iarrthóirí bheith i nGaeilge. Ní chaillfear marcanna as litriú mícheart nó gramadach mhíchruinn, chomh fada agus atá an méid atá scríofa intuigthe.
- Cloisfidh na hiarrthóirí leaganacha cainte agus caint iomarcach (*redundancies*) nach gclúdaítear sna sonraíochtaí sa cháipéis seo ach ba chóir go mbeidís in ann na straitéisí cuí a úsáid chun brí na dtéacsanna a thuiscint.
- Chun ullmhú don chuid seo den scrúdú, ba cheart go rachadh iarrthóirí i dtaithí ar réimse leathan de chineálacha téacsanna agus de thascanna cluastuisceana.
- Moltar do na hiarrthóirí aire a thabhairt don lámhscríbhneoireacht.
- Tá 4 cheist sa rannóg cluastuisceana.

Ceist	Líon míreanna	Cineál téacs	Formáid na bhfreagraí	Líon marcanna	Fócas an scrúdaithe
1	6	3 mhír nuachta	Freagra gearr / freagra ilroghnach	12	Ag éisteacht chun eolas faoi leith a aimsiú
2	10-12	6 mhír éagsúla (comhráite, míreanna ó chlár raidió, teachtaireachtaí ar ghléas freagartha, agus fógraí).	Freagra gearr / freagra ilroghnach	12	Ag éisteacht chun brí agus éirim a aimsiú, agus chun dearcadh agus tuairimí na gcainteoirí a aithint.
3	6	Mír as agallamh ar chlár raidió, comhrá nó díospóireacht.	Freagra gearr / freagra ilroghnach	12	Ag éisteacht chun eolas faoi leith a aimsiú agus chun

					dearcadh agus tuairimí na gcainteoirí a aithint.
4	6	Monalóg (treoracha, cur i láthair, mír as léacht, cur síos ar thuras srl.).	Bearnaí le líonadh	12	Ag éisteacht chun eolas faoi leith a aimsiú.

Marcáil

- Tá 12 marc ag gabháil do gach ceist sa rannóg seo. Sin 48 marc ar fad. Tá 25% de mharcanna iomlána an scrúdaithe ag gabháil don scrúdú cluastuisceana.
- I gcás na gceisteanna ilrogha, meabhraítear d'iarrthóirí nár cheart tic a chur ach i mbosca amháin. Ní bhronnfar marcanna ar iarrthóirí a chuireann tic i níos mó ná bosca amháin, fiú amháin má roghnaíonn siad an freagra ceart. Maidir leis na ceisteanna sin a gcaithfear freagra gearr a thabhairt orthu, glacfar le mílitriú fad agus atá an méid a scríobhtar inaitheanta.

3.3 An scrúdú léamhthuisceana

Eolas ginearálta

- Mairfidh an Scrúdú Léamhthuisceana agus an Scrúdú Scríbhneoireachta agus Úsáid na Gaeilge dhá uair an chloig go leith ar fad. Is faoi na hiarrthóirí iad féin atá sé cad é mar a dhéanann siad an t-am a roinnt idir an dá rannóg sin.
- Nuair a bhíonn gá le freagraí scríofa ní mór d'fhreagraí na n-iarrthóirí bheith i nGaeilge. Ní chaillfear marcanna as litriú mícheart, fad is atá an méid atá scríofa intuigthe.
- Ag an leibhéal seo beifear ag súil go mbeidh na hiarrthóirí in ann úsáid a bhaint as straitéisí cuí le brí focal agus abairtí a thomhas. Mar shampla, beidh orthu úsáid a bhaint as comhthéacs, féachaint ar an mhéid a tháinig roimh an fhocal nach dtuigeann siad agus ina dhiaidh agus araile.
- Chun ullmhú don chuid seo den scrúdú ba cheart go rachadh iarrthóirí i dtaithí ar réimse leathan de chineálacha téacsanna agus de thascanna léamhthuisceana.
- Moltar do na hiarrthóirí aire a thabhairt don lámhscríbhneoireacht.
- Tá 3 cheist sa rannóg léamhthuisceana.

<i>Ceist</i>	<i>Líon míreanna</i>	<i>Cineál téacs</i>	<i>Formáid na bhfreagraí</i>	<i>Líon marcanna</i>	<i>Fócas an scrúdaithe</i>
1	6	Alt fíorasach nó tuairimíochta as nuachtán nó iris, nó sliocht as	Meitseáil ilroghnach (roghnaigh 6 mhír as 8)	12	Ag léamh chun príomhphointí a aithint ag leibhéal paragraif.

		dialann, leabhar srl.			
2	7	Sliocht as alt i nuachtán, iris, bróisiúr, leabhar nó leathanach ón idirlíon.	Freagra ilroghnach (4 rogha) / freagra gearr	14	Ag léamh ar mhaithe le miontuiscint agus chun dearcadh agus tuairimí a aithint. Beidh ceist ghinearálta ann faoin alt féin agus faoi fhocail agus frásaí faoi leith san alt.
3	7	Alt nó agallamh i nuachtán nó iris, nó sliocht as leabhar nó dialann.	Triail iomlánaithe (roghnaigh 7 n-abairtí as 9)	14	Ag léamh chun struchtúr agus forbairt an téacs a aithint.

Marcáil

- Tá dhá mharc ag gabháil do gach ceist i ngach rannóg. Sin 40 marc san iomlán. Is fiú 25% den scrúdú iomlán na marcanna atá ag gabháil don rannóg léamhthuisceana.
- Moltar go láidir d'iarrthóirí cloí leis na treoracha a leagtar síos maidir le freagairt na gceisteanna.
- Nuair a bhíonn gá le freagraí scríofa, ní mór do fhreagraí na n-iarrthóirí bheith i nGaeilge. Ní chaillfear marcanna as litriú mícheart, fad is atá an méid atá scríofa intuigthe.

3.4 Scríbhneoireacht agus úsáid na Gaeilge

Eolas ginearálta

- Mairfidh an Scrúdú Léamhthuisceana agus an Scrúdú Scríbhneoireachta agus Úsáid na Gaeilge dhá uair an chloig go leith ar fad. Is faoi na hiarrthóirí iad féin atá sé cad é mar a dhéanann siad an t-am a roinnt idir an dá rannóg sin.
 - Chun ullmhú don chuid seo den scrúdú, ba cheart d'iarrthóirí tabhairt faoi réimse leathan de thascanna scríbhneoireachta agus aischothú a fháil ar a gcuid oibre ar bhonn rialta.
 - Moltar do na hiarrthóirí cúram faoi leith a dhéanamh de chaighdeán na lámhscríbhneoireachta.
- ❓ Tá ceithre cheist ar fad sa rannóg seo agus caithfidh na hiarrthóirí tabhairt faoi **gach ceist**.

<i>Ceist</i>	<i>Líon mírean na</i>	<i>Cineál téacs</i>	<i>Formáid na bhfreagraí</i>	<i>Líon marcanna</i>	<i>Fócas an scrúdaithe</i>
1	1	Litir fhoirmeálta nó neamhfhoirmeálta ríomhphost, tuairisc, iarratas.	Scríbhneoireacht threoraithe	30	Cruinneas gramadaí agus struchtúrtha, comhleanúnachas téacs.
2	1	Alt, léirmheas, scéal, aiste, litir, cur síos.	Oscailte	30	Cruinneas gramadaí agus struchtúrtha, comhleanúnachas téacs.
3	15	Alt i nuachtán nó iris ar líne, blog.	Eagarthóireacht ar théacs	30	Cruinneas gramadaí agus struchtúrtha.
4	6	Abairtí le haistriú.	Aistriúchán	30	Cruinneas gramadaí agus struchtúrtha.

Eolas breise

Ceist 1

- Beidh ar na hiarrthóirí litir, nóta, teachtaireacht, teachtaireacht ríomhphoist a léamh agus ceisteanna a chuirtear ann nó eolas a lorgáitear a thabhairt san fhreagra a scríobhann siad.
- Cuirfear pointí treorach ar fáil do na hiarrthóirí agus caithfidh siad na pointí go léir a chlúdach sna freagraí a scríobhann siad.
- Ba cheart do na hiarrthóirí a réimse cumais sa teanga a léiriú. Ní leor liosta ceisteanna nó sraith ráiteas. Ba cheart go mbeidís in ann forbairt a dhéanamh ar na heochairfhocail sa cheist gan píosaí fada a thógáil ón bhuntéacs.
- Ba cheart do na hiarrthóirí timpeall **focal 160-180** a scríobh don cheist seo.

Ceist 2

- Beidh ar na hiarrthóirí litir, léirmheas, cur síos, scéal, alt nó aiste a scríobh.
- Níl eolas faoi leith ná saineolas faoin ábhar ag teastáil.
- Ba cheart do na hiarrthóirí timpeall **focal 160-180** a scríobh ar na leathanaigh sa leabhrán.
- Cuirfear eolas ar fáil faoi chuspóir an téacs agus tabharfar leid faoin lucht léitheoireachta ar a bhfuil sé dírithe.

Ceist 3

- Beidh eagarthóireacht le déanamh ag na hiarrthóirí ar shliocht nó dhó.
- Beidh orthu **15 botún** ar fad a aimsiú agus a cheartú.
- Baineann na botúin le cruinneas gramadaí agus litriú na Gaeilge.

- Ba cheart do na hiarrthóirí uimhir na líne a scríobh, an focal/na focail atá mícheart, agus ansin an leagan ceartaithe. Mar shampla:

<i>Uimhir na líne</i>	<i>An leagan mícheart</i>	<i>An leagan ceartaithe</i>
1	fhill	d'fhill

- Beidh níos mó ná botún amháin ar chuid de na línte.

Ceist 4

- Tabhair faoi deara go bhfuil ceist bhreise sa rannóg seo ó bhí 2015 ann.
- Sa cheist bhreise seo beidh ar iarrthóirí 6 cinn d'abairtí gearra a aistriú go Gaeilge.
- Is fiú 5 marc an ceann gach ceann de na habairtí. Mar sin, beidh 30 marc don cheist bhreise seo rud a chiallaíonn go mbeidh 120 marc ar fad ag dul don rannóg Scríbhneoireacht agus Úsáid na Gaeilge.
- Beidh 15 nóiméad sa bhreis ag iarrthóirí anois tabhairt faoin scrúdú scríofa ag Meánleibhéal 2 (B2)

Marcáil

- 120 marc atá ag gabháil don chuid seo den scrúdú. Is ionann sin agus 25% de mharcanna iomlána an scrúdaithe.
- I gceist a haon agus i gceist a dó déantar measúnú ar na gnéithe seo a leanas: cruinneas gramadaí agus réimse struchtúr atá in úsáid, réimse foclóra, struchtúr agus leagan amach agus ábhar.
- I gCeist 2 ní chuirtear mórán treoracha (seachas eolas faoin lucht léitheoireachta) ar fáil chun iarrthóirí a threorú agus iad i mbun pinn. Mar sin, tá tábhacht faoi leith ag baint leis an leagan amach ceart a bheith ar an mhéid a scríobhann iarrthóirí. Mar shampla, ba cheart go mbeadh intreoir agus críoch oiriúnach ar an phíosa agus go ndéanfaí an fhorbairt chuí ar na príomhphointí.
- Maidir le ceist a trí bronntar marc amháin as gach botún a aimsiú. Bronntar marc eile má bhíonn an ceartú a dhéantar ar an bhotún iomlán ceart ó thaobh an litrithe agus na gramadaí de. Níor cheart do na hiarrthóirí níos mó ná 15 ceartúchán a dhéanamh. Caillfidh siad marcanna má aimsíonn siad botúin nach botúin iad in aon chor. Féach na samplaí seo a leanas:

Sampla 1: *níos suimiúla*: ceartúcháin = *suimiúla*. Iomlán ceart = 2 mharc (as an botún a aimsiú agus an leagan ceart a chur ar fáil).

Sampla 2: *post mhúinteoireacht*: ceartúcháin = *post mhúinteoireacht* = 1 marc (as an botún a aimsiú ach an ceartúcháin mícheart).

Sampla 3: *inár gcónaí i...*: ceartúcháin = *inár chónaí* (caillean an t-iarrthóir seo marc amháin mar ní raibh an leagan a cheartaigh siad mícheart).

Tabhair faoi deara nach féidir le hiarrthóirí níos lú ná 0 a fháil sa cheist seo agus ní

bhíonn aon tionchar ag na marcanna sa cheist seo ar na marcanna a ghnóthaíonn an t-iarrthóir i gceist 1 agus i gceist 2.

3.5 An scrúdú cainte

Eolas ginearálta

- Iarrthóir amháin a bheidh faoi scrúdú ag aon am ar leith. Beidh beirt scrúdaitheoirí i mbun an scrúdaithe. Beidh duine de na scrúdaitheoirí i mbun measúnachta ar feadh thréimhse an scrúdaithe agus ní bheidh sé/sí páirteach sa chomhrá. Beidh an duine eile ag meas chumas an iarrthóra chomh maith, ach cuirfidh seisean/sise ceisteanna ar an iarrthóir agus déanfaidh sé/sí na tascanna a bheas le déanamh ag an iarrthóir a riar.
- Déantar gach scrúdú cainte a thaifeadadh.
- Bítear ag súil le hiarrthóirí ag an leibhéal seo a bheith ábalta páirt ghníomhach a ghlacadh i gcomhrá agus déileáil le raon leathan ábhair chainte a bhfuil suim acu féin iontu agus sna hábhair a luaitear sa siollabas. Bítear ag súil leo a gcuid freagraí a fhorbairt, cúiseanna agus samplaí a thabhairt agus a gcuid tuairimí a chosaint de réir mar is gá. Chomh maith leis sin, bítear ag súil le hiarrthóirí a bheith in ann eagar ceart a chur ar a gcuid smaointe agus iad féin a chur in iúl go soiléir agus go cuí. Beidh réimse leathan straitéisí acu le déileáil le gach gné den chumarsáid.
- Is mar seo a leanas an leagan amach atá ar an rannóg seo i *Scrúdú Mheánleibhéil 2 (B2)*.

Cuid	Am	Cineál taisc	Feidhmeanna teanga
1	5-6 nóiméad	Cuirtear ceisteanna ar an iarrthóir a bhaineann le topaic ginearálta, m.sh. cúlra an iarrthóra, caitheamh aimsire, obair, ag foghlaim Gaeilge srl. Chomh maith leis sin, bíonn ar iarrthóirí ceisteanna a fhreagairt agus a dtuairimí a chur in iúl maidir le cúrsaí reatha, m.sh. na meáin chumarsáide, cúrsaí sóisialta agus dlí, an pholaitíocht srl. Ní bhítear ag súil le haon saineolas sna hábhair chéanna.	Ag tabhairt eolais agus ag léiriú agus ag cosaint tuairimí.
2	4-5 nóiméad	Tugtar sraith pictiúr ar thopaic áirithe don iarrthóir agus bíonn dhá nóiméad aige/aici le féachaint orthu. Roghnaíonn an t-iarrthóir dhá cheann de na pictiúir agus déanann sé/sí comparáid agus codarsnacht eatarthu. Bíonn ar iarrthóirí ceisteanna ón scrúdaitheoir a fhreagairt chomh maith.	Comparáid agus codarsnacht, ag léiriú tuairimí, ag míniú srl.

Marcáil

- Is fiú 25% den scrúdú iomlán na marcanna atá ag gabháil don Scrúdú Cainte. Bronnfar marcanna ar iarrthóirí as a gcuid iarrachtaí le linn an scrúdaithe iomláin agus ní bhronnfar marcanna ar thascanna faoi leith.
- Seo iad na gnéithe den teanga a ndéanfar measúnú orthu sa scrúdú cainte: Cruinneas gramadaí, Stór focal, Foghraíocht, Líofacht agus Cumarsáid. Tá dhá rud i gceist le

cumas cumarsáide. (1) An féidir leis na hiarrthóirí a chruthú go siad in ann déileáil le bun-chomhrá go réasúnta éifeachtach in ainneoin a stór focal a bheith an-teoranta m.sh. soiléiriú a lorg nó iarraidh ar dhuine rud a rá an dara huair, a rá go bhfuil rud éigin ann nach dtuigeann siad srl. (2) Déantar tástáil ar inniúlacht bhunúsach shochtheangeolaíoch chomh maith. Ba chóir go mbeadh na hiarrthóirí in ann frásaí simplí a úsáid chun bunteagmháil shóisialta a dhéanamh, m.sh. beannú do dhuine, slán a fhágáil, cead a iarraidh, buíochas a thabhairt, leithscéal a ghabháil srl.

- Meabhraítear d'iarrthóirí go bhféadfadh an scrúdaitheoir focail/frásaí ar nós 'suimiúil', 'an-mhaith', 'go maith' srl., a úsáid le linn an chomhrá lena léiriú go bhfuil sé/sí ag éisteacht leis an iarrthóir. Is gné nádúrtha é seo de chomhrá agus ní measúnú ná tagairt atá ann do chumas Gaeilge an iarrthóra ná ar conas atá ag éirí leis/léi sa scrúdú.
- Cuirtear oiliúint chuimsitheach ar fáil do na scrúdaitheoirí cainte ar fad agus déantar monatóireacht agus caighdeánú ar a gcuid oibre le cinntiú go mbíonn leanúnachas ann maidir le cur i bhfeidhm an chórais mharcála.

